

5761

ప్రబుద్ధాంధ్ర

2

౧౫ మార్చి ౧౯౩౬

3

వాణిజ్య సంచికతో చందా ౧-౪-౦

సంపాదకండు

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి

వావిళ్ల రామస్వామి శాస్త్రులు

292, ఎన్.ప్లస్వేడ్

అండ్ సన్స్

చెన్నపురి

ఆంధ్రవచనభారతము

ఆదిసభావర్ణములు	సంపాదము	ప్రతి 1-కి	రూ. 2	8
అర్ణ్యవర్ణము	..	2	8	4 0
విరాటోద్భోగవర్ణములు	..	2	8	16 0
భీష్మద్రోణవర్ణములు	..	4	0	4 0

మొత్తము రూ. 120-0-0

అరువది సంవత్సరముల దృగ్గజ్ఞితేజశ్చాంగము

మదరాసు గవర్నమెంటు సత్యప్రకాశము ప్రధానముగా భోజనమునకు అవసరమైన శ్రీమాన్ పీ. రామస్వామి శాస్త్రులు, వీరి కుమారులు శ్రీశ్రీ. రామస్వామి శాస్త్రులు ప్రధానముగా భోజనమునకు అవసరమైన శ్రీమాన్ పీ. రామస్వామి శాస్త్రులు వలన గల యరువది సంవత్సరముల చరిత్రమును సంగ్రహముగా ముద్రించి గ్రంథరూపమున చక్కగ ప్రచురించినారు.

8 0

ఇండియన్ పీనల్ కోడ్ :—

1860-వ సంవత్సరము 45-వ అడ్డ.

4 0

గ్రామముననవు మణియగారు స్పెషల్ టెస్టువరీక్షాప్రశ్నోత్తరములు :—

1, 2 భాగములు చేయబడినవి.

1 8

గ్రామోద్యోగస్తుల మాన్యుయల్ :—

కరణముల మాన్యుయల్.

2 0

క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ :—

1898-వ సంవత్సరము నెం 5 రు అడ్డ.

5

మదరాసు హిందూమత ధర్మాదాయముల ఆట్టు :—

ముఖ్య ధర్మాదాయములు చక్కగా పరిపాలింపబడవలయునని యుద్దేశముతో మదరాసు

శాసనసభాసభావాలే 1927-వ సంవత్సరమున 2-వ నెంబరు ఆట్టుగా తాసింపబడినది.

2 0

ఇది :— విమర్శనాత్మకముగా వ్రాయబడిన గ్రంథములకు ఆర్డరు యిచ్చువారు సగముపైకము ముందుగా పంపవలెను.

పుస్తకముల ప్యాకట్లు భారతీయత, పాశ్చాత్యత, ద్వారా తెప్పించుకొనుటకంటె రైల్వే పార్సులుగా తెప్పించుకొనిన సాధారణముగా లాభము కావున సమీపపు రైల్వేస్టేషను ఆర్డరు వ్రాయవలెను. ఆర్డరును పంపినది రైల్వే పార్సులుగా బుక్కులు పంపబడును.

వావిళ్ల రామస్వామి శాస్త్రులు అండ్ సన్స్

292, ఎన్.ప్లస్వేడ్ చెన్నపురి

బ్రాంచిలు :— రామండ్రి, బెజవాడ, విశాఖపట్టణము

వైద్యరత్న పండిత డి. గోపాలాచార్యులవారి

జీవామృతము

జీవామృతము బలహీనతవలన జనించు రుగ్మలను ఆటంకపరచి, దేహమునకు సంపూర్ణ ఆరోగ్యమును, రక్తవృద్ధి, నరలముకు పటుత్వము, కండ పుష్టిని, భీషుబలమును, తేజస్సును, జ్ఞాపకశక్తిని వృద్ధిపరుచును.

జీవామృతము

ఆరోగ్యమును హస్తప్రతిష్ఠింపగల ప్రాణదాత

బాలభాస్కర

బిడ్డల

లివర్ & స్ప్లీన్

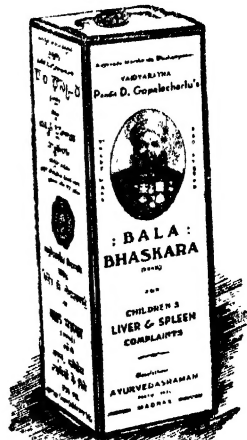
వ్యాధులకును, ఇతర ప్రదరసంబంధమైన వ్యాధులకు సిద్ధావధము.

వ్యాధుల వినరములు తెలిపిన నుంచి సలహా లొనగబడును.

క్యాటలాగు కోరువారికి ఉచితము.

ఆయుర్వేదాశ్రమము

పోస్టుబాక్సు 287, మదరాసు.

బెజవాడ నరస్వతీ బుక్ డిపోవారి స్వంత ప్రచురణములు

డి.కె.క్లిప్త సవలలు			జవమాలికి		
బంగారు బరిణె	I	1 0 0	డిక్టో	I	1 0 0
డిక్టో	II	1 0 0	తాసిమా	II	1 0 0
సుడిగాలి	I	1 0 0	హంసశింగు		1 0 0
డిక్టో	II	1 0 0	కీర్తన		1 0 0
శిశువాత్మ	I	1 0 0	కాళిదాసభానభానులు		1 0 0
డిక్టో	II	1 0 0	వి వి ఫ ర కి ములు		
డిక్టో	III	1 0 0	మహావీరసత్యకథలు		0 8 0
యమదూత		1 0 0	అన్యప్రదీపి		0 12 0
మంగళగృహ	I	0 12 0	ప్రతిపదలసరస్వతి		0 12 0
డిక్టో	II	0 12 0	దస్తావేజుమతలబు		0 8 0
రక్తిజ్వాల	I	0 12 0	నంజుకరత్నములు		0 6 0
డిక్టో	II	0 12 0	పన్నెండురాజుల కథలు		0 12 0
గజదొంగ		0 12 0	హిందూస్తానీ తెలుజోధిని		0 6 0
నరళ		0 12 0	హిందీ బాలశిక్ష		0 3 0
నారీపితాచి		0 12 0	ఘానీ సుబ్బరావు పాటలు	I	0 12 0
ప్రతాపదర్శనము		0 12 0	డిక్టో	II	0 12 0
చోరాగ్రసరచక్రవర్తి		0 12 0	వేదానీ పెండ్లి పాటలు		0 8 0
పేటికాంతరళవము	I	0 12 0	మహిళామనోరంజని పాటలు		0 5 0
డిక్టో		0 12 0	వైద్య గ్రంథములు		
విషవృక్ష		0 12 0	గృహవైద్యచిక్తాస్పత్తిము		1 0 0
వాత్యావివోదిసి		0 12 0	డిక్టో	II	1 0 0
ఇందర		1 0 0	ఆయుర్వేదవైద్యసారము		1 0 0
వాడేపడు		0 12 0	పశువైద్యము		0 6 0
పూరకలి		0 12 0	గోసాయిచిటికీలు		0 8 0
గూఢసుందరి		0 12 0	నన్దుగుణప్రదీపి		4 0 0
చరిత్రాత్మక సవలలు			మనయింగ్లైదుడు		0 6 0
వసుధర్గము		1 0 0	ప్రబంధములు		
తపోపనము		1 0 0	భాగవతరత్నములు		1 0 0
			వేమసరత్నములు		0 12 0

మా వద్ద 44 సేకరణములు గలవు. కొరిసవారికి నూరుపేజీల క్లెటాను ఉచితముగా పంపబడును.

వలయువారు:— ఈ రుకూరి సుబ్బారావు, ప్రొప్రయిటరు, నరస్వతీ బుక్ డిపో, బెజవాడ.

తమకు, ఎక్కిమగోదావరిజల్లా

Sparkling & Refreshing
Beverage

Stimulating & Invigorating
Tonic

Always Drink

VIMTO

Nature's best
fruit tonic drink
that keeps you fit
and cheerful throughout
the year

Sole bottlers for Vizag. Dt :—

**THE CRYSTAL
AERATED WATERS,**

Manufacturers of high-class mineral waters

and aerated waters specialists.

VIZAGAPATAM

కేసరి రత్న త్రయము

లోద్ర

గర్భాశయరోగ నివారణి

శ్రీలక్ష్మి గణగ మురుకాల, బిహిష్టి
కాగిడుట, అకాలబహిష్టి, పైల జ సిగాను,
పల్లవము పోవుట, కుమమి గర్భ, సం-
కాంతి, గర్భానతి, మలబద్ధము, మూర్తిగా-
త, క్రికాపల్లులు, అరికాతి, అరికాతి
00 ముడిలగు శ్రీ ముద్దెయ్య

పల 12 బ్ 00 3; 6 బ్ 1-10-0

అమృత

రక్తి శుద్ధి ప్రావల్యము

ఇది రక్తహీనత, మలబద్ధము, అరికాతి,
శ్లేష్మోత్సర్జన, హిమి, పిష్టి, మూత్రములు,
మూత్రాంతములు, గర్భానతి, క్రికాపల్లులు
మొదలగు వ్యాధులకు నివారించి పేరి. ఎ. డి.
కాంతిని ముఖమునకు తెచ్చును యిచ్చును.

పల 12 బ్ 00 3; 6 బ్ 1-10-0

అర్క

సర్వజ్వర నివారణి

పాత, పిత్త, కఫ, విషము, శీత, పుష్టిపాత,
అగంతకాది సమస్త జ్వరములకు నివారించును.

పల 6 బ్ 2-8-0; 3 బ్ 1-8-0

1 బ్ 0-8-0

కేసరికుటీరం

ఎగ్జాంట్ :: మద్రాసు

తెనుగు జిల్లాలకు పోల్ ఏకంట్లు :—

మెనర్సు సీతారాం జనరల్ స్టోర్సు

మెయిల్ రోడ్డు, బెజవాడ

వార్షిక సంచిక

ప్రబుద్ధాంధ్ర పత్రికకు వార్షిక సంచిక ప్రకటించ తలచాము. అది జులైలో వెలువడుతుంది. అందులో ఆంధ్రదేశానికి, ఆంధ్రజాతికీ సంబంధించిన ముఖ్యవివరాలు పూర్తిగా ఉంటాయి. పైగా చిన్నకథలూ, శాస్త్రీయవిషయాలూ, సాంఘికచర్చలూ, సారస్వతవిమర్శనములూ—ఇలాంటివి ఎన్నో ఉంటాయి. చిత్రపటములతో సంచిక చాలా ఆమోగంగా ఉంటుంది. చందాదారులు కది ఎనిమిదణాలకు ఇస్తాము. పోస్టేజీ మేమే భరిస్తాము. పేరాలో లిచ్చిన వాగు దీనికోసం మళ్ళీ యేమీ యివ్వనక్కరలేదు. కొద్ది ప్రతులే ముద్రిస్తున్నాము.

కలాభి వర్ధనీ పరివత్తు

ఇన్నీస్ పేట-రాజమండ్రి

అత్యద్భుత శాస్త్ర ప్రయుక్త సంతాననిరోధక దివ్యౌషధములు

గర్భనిగ్రహణి (రిజప్టర్లు)

ఒకే సంవత్సరమునందు మూత్రమే గర్భము రాకుండచేయును. 12 మాత్రల సీసా వెల రు 2-0-0

గర్భనివారిణి (రిజప్టర్లు)

శాశ్వతముగా గర్భమురాదు. 15 మాత్రల సీసాయన్ను 8 ఔస్సులమందును కలిపి వెల రు 5-0-0

కొంతకాలమువరకు గర్భము భరింపకుండు యుండవలెనను కోరిక గలదా? వేరే శాశ్వతముగా గర్భధారణ ములేక యుండు కోరిక గలదా?

ఎట్లులైనను, మావద్ద నుంచి సమ్మతమైన మందులు గలవు. ఇవి శాస్త్రప్రయుక్తముగ తయారుచేయబడినవి. ఏమాత్రము అపాయములేదు. అమాఘముగా పనిచేయును. పెక్కుమంది వైద్యులు ఆమోదించి యున్నారు.

అ భి స్రా య ము లు.

(1) డా. ఏ. చటర్జి, L. M. S. :—గర్భనిగ్రహణి, గర్భనివారిణి, సంతాననిరోధమునకు సమ్యక్ముగల ఆమాఘములగు ఔషధములు * * ఇవి నిరపాయకములు. కావున వేను వీనిని సిఫారసు చేయుచున్నాను.

(2) సి. మహాదేవమొదలియాగు, సె వేటుహాసు మదరాసు :—ఏదేండ్లక్రిందట గర్భనివారిణిని వాభార్య వేసించినది. ఆమె గండము గడచినది. దీనిని పలువురు ంధువులకు మిగిలకు సిఫారసు చేసితిని. వారందరను దీనిని వాడి యప్పుతగ్గిని వేసోగ్గి కొనియాడిరి.

ఆయుర్వేదభూషణ, పండిట్ కే. సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి, ఏ. కే. ఏ. సి., 18 కలవచెట్టిపేడి, చింతాద్రిపేట, మదరాసు

సంవత్సరాది విడుదల. చిరకాలమునుండి వేచియున్న చిత్రరాజము

లక్ష్మీ ఫిలింసువారి శ్రీ దౌ పది

20-3-1936 శ్రీ మారుతీ సినీమా, బెంగళూరు.

24-3-1936 (సంవత్సరాది) నెల్లూరు, ఏలూరు, గుంటూరు, సికందరాబాద్.

మార్చి మాసాంతములోగా బెంగళూరు, నువ్రాస్, మొదలగు పట్టణములయందును ప్రదర్శింపబడునున్నది.

ఖండ ఖండాంతములయందు భారతీయ నాట్యముల సయపుత్యములు చాచిన శ్రీ రాగిణీదేవి, గోపీనాథుల భరత నాట్యము సయనానందకరముగ తీలకొందు.

రాజనూయ యాగము సందలి నాగస్వరకచ్చేరీలు, నాట్యములు, మనసు మరపించు మయనభాద్యత్యములు, కర్ణ రసాయనములగు గానములు, హృదయ రంజకములగు అభినయములు గాంచి ధన్యులుగండు.

ఆంధ్రదేశమునందు ఆగొలగోపాలమున కెరుక యగు సుప్రసిద్ధ నటనటీ వర్గమంతయు పాల్గొనుచున్న ప్రధమ చిత్రము.

శ్రీయుత టి. రాఘవాచార్యులు, మాధవపెద్ది, దైతాగోపాలం, డాక్టరు శివరామకృష్ణరావు, పారువల్లి, బండా కనకలింగేశ్వరరావు, వి.వి. సుబ్బారావు, దాస్, చాదరి, మిన్. సురభి కమలాబాయి, మిన్, లీలాబాయి, మిన్. శ్రీవారి, శ్రీమతి పద్మావతీదేవిగారు మొదలగువారు నటించిన చలనచిత్రము.

దుర్యోధనుని ఈర్ష్య, ధర్మజుని బాంధవ్యము, శివుపాలుని క్రోధము శకుని శత్రుత్వము ప్రకృతి సాత్వికత్య ప్రభావము గాంచి పరనశముగాంచుడు.

విభ్యాశమగు మైలవరం పాటలు, పిరా సాహెబుగారి నాగస్వరము వీనులారా వినుడు.

For Booking Apply to:-

Lakshmi Films Ltd.,

3-7, Tata Muthiappan Street, G. T. MADRAS.

Telegrams :- LUCKYFILMS, MADRAS

సంపాదకము ౭

రాజమహేంద్రవరము గణి మాన్సి ౧౯౩౬

౩ వ సంచిక

నిగళబంధనం

సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి—సంపాదకుడు

ప్రజావరి సంచిక తరువాత

అయిదో రంగం.

(విరూపాక్షరాయని ఇల్లు, మేడమందున్న తోటలో
అతను అచ్యుతరాయడూ పచాగుచేస్తూ వుంటాను.

విరూపాక్షరాయడు—మొత్తంమీద రాజకార్యాలు అచ్యుత
సయ్యం గారు చక్క-బెడుతూ వుంటారు. ఎప్పుడోగానే నగరం
గోవింద గారయ్యంగారి చేలోనూ, స్వయం నాదిండ్ల అప్పయ్యయ్య
గారి చేలోనూ వుంటాయి. అందరిమీదా దొడ్డయ్యగారి పర్యవేక్ష
లో వుంటుంది.

అచ్యుతరాయడు—ఇంకా సెల విప్పించండి.

విరూపాక్షరాయడు—విషయం అంతా టూగ్ గా ముగిచేసు
కున్నాను కాదూ! ఇంకేమి వుందీ!

అచ్యుతరాయడు—చదివే గాని—(అగ్లోక్ష)

విరూపాక్షరాయడు—నా రింథలూ తేలుకునే మూడవ తేయిన్నీ
తేలు.

అచ్యుతరాయడు—నాగి తండ్రి గారు, అన్నలు—(అగ్లోక్ష)

విరూపాక్షరాయడు—దొడ్డయ్యగారో నారో అంటుంటే తేలుతుంది
తేలు.

అచ్యుతరాయడు—మరి తేలుతు!

విరూపాక్షరాయడు—ఈరోజునా పెళ్లిపోయిన పెంటనే పట్టా
భిక్షం అయిపోతుంది. అది కళ్ళతో చూసి పెంటనే నేను నా
మండలానికి పెళ్లిపోతాను.

అచ్యుతరాయడు—అదేమిటి! కొత్తసంగల సెల విప్పిస్తున్నారు.

౧౪

విరూపాక్షరాయడు—నిజమే. ఇది కొత్త సంగతే.

అచ్యుతరాయడు—అశ్రవ్యం కలుగుతూ ఉంది.

విరూపాక్షరాయడు—నానూ అలాగే ఉంది. నే నెప్పుడూ
అనుకోనిదీ ఇది.

అచ్యుతరాయడు—కారణాలు అనుకోవచ్చునా!

విరూపాక్షరాయడు—అన్న గా దిద్దగా స్వరసులు కావడమే.
పీకనిసింహరాయిలు వారు నే నరికే ప్రాణా లిచ్చేవారు. కొత్త
ప్రభువు లెనైనా, మళ్ళీ నా కంఠం చినువు దొగురుకుందా?
మొన్నటిదాకా విజయనగరసామ్రాజ్యం నాసంగంలాగా చెలా
మణీ అయినాను. ఇప్పుడు రాజ్యంధువులలో ఒకణ్ణి. అంతేనా!

అచ్యుతరాయడు—అయినా ఇక్కడ ఉండే తమ మండలం
పోలించుకోవచ్చు కాదూ!

విరూపాక్షరాయడు—నాగా ఆలోచిస్తే తమకే వితరం అవు
తుంది. ఏమి టంట్! ఇల్లు కిదలకుండా సొంగ పనులే చూసు
కుంటూ ఉండినా ప్రతిదినమూ ప్రభుదర్శనం చేసుకుంటూనే ఉం
డాలి కదా! కిథుని వచ్చినప్పుడల్లా దర్శనానికి వెళుతూనే ఉం
డాలి కదా!

అచ్యుతరాయడు—అది నిజమే.

విరూపాక్షరాయడు—ప్రభువు ఎదట మునుపు మిత్రుడులాగ
మరిలేనాణ్ణి. ఇప్పుడు భృత్యుడులాగ—(అగ్లోక్ష)

అచ్యుతరాయడు—విడ్డూరంగా సెల విసున్నాను తమగు. అం
దరి మీదా పర్యవేక్షణ చేస్తూ దొడ్డయ్యగారు ఉండగా—
(అగ్లోక్ష)

విరూపాక్షరాయడు—తెలిసిన తరవాత వారు చాలా విచారించారు. ఇక వదిలగారి విచారం చెప్పడానికి శక్తం కాదు.

అచ్యుతరాయడు—విష్ణుదొడ్డమ్మగారికి అనుమానం (అక్కోక్తి)

విరూపాక్షరాయడు—అవునవును. విన్నాను. కాని రామరామా! అది వోక్తి నీలాపనింద తప్పు మరేమీ కాదు. ఆపాపం కిందిస్తూ కూడా దొడ్డమ్మగారికి అంటుడు. నేనది చాలా గట్టిగా వాదించగలను. అది ఆలా జరిగిపోయినందుకు వారు చాలా దుఃఖిస్తున్నారు. ఒక విధానం కాదు. సాయం పోవడం. నీలాపనింద రావడం—(అక్కోక్తి)

అచ్యుతరాయడు—కావచ్చు.

విరూపాక్షరాయడు—తమకు సంగతి కనిపెట్టే ఉంటారు. గుణగ్రహణంలో దొడ్డమ్మగారిని చెప్పి యితరైన చేతకావాలి. ఇప్పుడు కృష్ణరాయలవారే ఉంటే పల్లవాడి పేరుమీదుగా తమ రిద్దరూ సామ్రాజ్యసరిపాలన సాగిస్తూ వుండు రనీ, తాము రామా, కృష్ణ అనుకుంటూ నిశ్చింతగా కాలం జెల్లబుచ్చడానికి పీలుగా ఉండే దనీ దొడ్డమ్మగా రనుకుంటున్నాను; కాని దైవసంగల్పుం చేరుగా ఉన్నది.

అచ్యుతరాయడు—అయితే పెద్దన్నయ్యగారి సంగల్పుం దొడ్డమ్మగారికి మొదటే తెలిసి ఉంటే అది జరిగి ఉండకపోవు నన్ను మాట.

విరూపాక్షరాయడు—ఇంకా సందేహమా? అసలు, అన్నగారి కేనా యీసంగల్పుం స్వయంభువుకాదు. ఎవరో బోధించి మనస్సు పాడుచేసేవారు.

అచ్యుతరాయడు—తమ ఉద్దేశం—(వసుకుతాడు)

విరూపాక్షరాయడు—తెలవడం అంటూ వస్తే తమకు తెలవాలి.

అచ్యుతరాయడు—నాకు గూడా ఏమీ తెలవదు. నా కింతవరకూ రాజకార్యం లంటే శ్రద్ధ కలగనే లేదు. దినాని కొక్కమాటు అన్నయ్యగారి దర్శనం చేసుకోవడం. తరవాత స్నేహితులతో విహారాలు.

విరూపాక్షరాయడు—అవును. రాజకార్యాలలో ప్రవేశిస్తే యిక నిద్రాహారాలకు కూడా తెరపి ఉండదు. అవి మీద పడేదాకానే రాజపుత్రులకు సుఖం.

అచ్యుతరాయడు—అన్నయ్యగారు బహిష్కరించే ఇప్పుడేనా—(అక్కోక్తి)

విరూపాక్షరాయడు—నిశ్చయం. ఇప్పుడైనా తమకు బెంగ అక్కర్లేదు. తమకు ఉక్తి-రిబిక్లిరి కాకుండా, కార్యభారం తమ మీద క్రమాంతరాలలో మోపవలసిందని నేను దొడ్డమ్మగారితో మనవిచేస్తాను రెండి.

అచ్యుతరాయడు—అక్కర్లే దక్కర్లేదు. వారితో తమ రలా మనవిచెయ్య నేనద్దు. పెద్దన్నయ్యగారు పోవడం తోటే నాకు అటల

మీది దృష్టి పోయింది. బాండ్లయ్యగారూ, వారి తరవాత పెద్దన్నయ్యగారూ సుఖనీయంగా రాజ్యపాలన చేశారు. వారి అక్కర్లికి నేను భంగం కలగవివ్వను.

విరూపాక్షరాయడు—తమ రంత పనీ చెయ్యగలరు. అచ్యుతరాయ్యంగారు కూడా దొడ్డమ్మగారితో తమ విషయం చాలా దూరం మనవిచేసినట్లు తెలిసింది.

అచ్యుతరాయడు—వారు తప్పుకుండా మనవిచేస్తారు. నేనంటే వారికి చాలా ప్రేమ ఉన్నది. తమ తమ్ములైన గోవిందరాజయ్యంగారితో సమంగా దిక్కుకున్నారు వారు నమ్ము. నాశక్తి వారికి బాగా తెలుసు.

విరూపాక్షరాయడు—శక్తి ఉండవలసి వస్తే అది ఆహగివుంటుందా? సరస్వరాయలవారి ఆంశ తమలో తక్కువగా లేదు.

అచ్యుతరాయడు—నేను దాన్ని బాగా చూపిస్తాను. నాసంగతి దొడ్డమ్మగారికి బాగా మనవిచెయ్యాలి తమరు.

విరూపాక్షరాయడు—అది తమకు సెల విప్పించాలా! ఆశక్తి చూచు.

అచ్యుతరాయడు—నా కప్పటికి సెలవు వయచెయ్యండి. మల్లీయింకోమాటు కలుసుకుందాం.

విరూపాక్షరాయడు—చిర్రం.

అచ్యుతరాయడు—సెలవు.

విరూపాక్షరాయడు—సెలవు.

(విరూపాక్షరాయడు అక్కడే ఉండిపోతాడు. అచ్యుతరాయడు అవతలికి వెళ్లి గుర్తిం యెక్కి చాడు తీస్తాడు.

విరూపాక్షరాయడు—అబ్బో! పెద్దయెత్తులే, పెద్దకుండలకు ఎసుగుపెట్టే రకమే. (తలపంకించి) ఓహో! (అచ్యుతరాయడు వెళ్లిన జైపు చూస్తూ) పెంకతనం చూపించా వంటే ముప్పుకూడా వక్కవు. బాగ్లే.

లోలకు వెళ్లిపోతాడు.

అక్కో రంగం

(అచ్యుతరాయ్యంగారి భవనం. ఒక గదిలో నిలువు బద్దగియెవట సుంచుని అచ్యుతరాయ్యు కూతురు అచ్యుతలమ్మ మొదలలో ఉన్న పూలరండ సవరించుకుంటూ వుంటుంది. దాని తాంబూలపు పళ్లెం తెచ్చి ఒక పక్కని నుంచుంటుంది)

అచ్యుతలమ్మ—ఏమే?

దాని—బావయ్యగారు వచ్చారు అమ్మా!

అచ్యుతలమ్మ—అటలమీద ఉంచు పళ్లెం.

(అచ్యుడు నాదిండ్ల అప్పున్న వస్తాడు.)

అచ్యుతలమ్మ—ఓహో! సర్వసేవాధిపతులు సనిమిత్ర వచ్చినట్లు న్నారు.

అప్పున్నా—అవును. సర్వసేవాధిపతిగాను చిన్న అమాత్యురాలు గారి హస్తం చేసుకోదానికి వచ్చారు.

అగుమలమ్మ—అయితే సెలవు పొందకుండా వచ్చారేం?

అప్పున్నా—నారాక తెలిపే వచ్చానే?

అగుమలమ్మ—తెలియబరిచినంత మాత్రాన సెలవు పొందినట్లేనా?

అప్పున్నా—అవునువును. నాది తప్పే, త్తమించాలి.

అగుమలమ్మ—బాగానే ఉన్నది; కాని సర్వసేవాధిపతి ఆంత వాని చేసిన తప్పులకు సులభంగా మన్నన దొరకదు, తమకు వరకం విధించాను. మళ్ళీ నేను సెల విచ్చేదాగా తమ రిక్కడనుంచి కదల దానికి వల్లకాదు. తమకు పెద్ద ఫాయలోవారు కనక రావణ్ణుడు. అతనిలో కయచెయ్యండి..

అప్పున్నా—తమ సెలవుప్రకారం మనుకుంటాను. (కుర్చీమీద కూచుని) పెంకతనం చేస్తే కిత్త యింకా పెరిగిపోవచ్చు.

అగుమలమ్మ—అదీ బుద్ధిమంతుల లక్షణం.

(ఇలా అంటూ అతని దగ్గరికి ఒక కుర్చీ లాక్కని కూచుని) కథలు చెప్పండి.

అప్పున్నా—కథరా? నానీతి యిప్పుడు అడకతైలలో పక్కలాగుంది.

అగుమలమ్మ—ఏమి?

అప్పున్నా—మూడువేల సైన్యం సిద్ధంగా ఉంచ మని మీ బాబయ్య చీటి పంపారు. అయినవేల సైన్యం రెండు గడియలలో కావలసివస్తుం దని మీఅమ్మ కథలు చెబారు.

అగుమలమ్మ—అయితే?

అప్పున్నా—నే నెప్పు డేమిటి చెయ్యడం? ఇద్దరికీ సైన్యం పంపితే ఒకర్ని ఒకరు—(అశోక్కి)

అగుమలమ్మ—మాఅమ్మ గారీ, మాబాబయ్యగారీ కి జ్ఞా పెంచ దానికా మీ ఉద్యోగం?

అప్పున్నా—అలాగే వచ్చింది—పోనీ, యిద్దరి ఆజ్ఞాకూడా పాట న్నట్లే?

అగుమలమ్మ—అచలా నీలవుతుంది?

అప్పున్నా—మరేం చెయ్యనూ?

అగుమలమ్మ—మా అమ్మ గారూ, మాబాబయ్యగారూ కూడా మీకు సమానమే కదా?

అప్పున్నా—అవును. సమానమే.

అగుమలమ్మ—అయితే, ఇక మీకు చిక్కనగా ఏమిటి?

అప్పున్నా—కాకమి?

అగుమలమ్మ—ఏమి చిక్కన తమ.

అప్పున్నా—ఎలాగా?

అగుమలమ్మ—ఇద్దరికీ సైన్యం పంపితే ఒకర్ని ఒకరు వధుక్కుంటాను.

అప్పున్నా—నేను చెప్పే దజే.

అగుమలమ్మ—కనక మాఅమ్మ గారు కానా లన్న దానిలో మా బాబయ్యగారు కానా లన్నది నీసి చెయ్యండి.

అప్పున్నా—నీసివేసి?

అగుమలమ్మ—శేషం మా అమ్మగారికి పంపండి.

అప్పున్నా—కాస్త్రం చెప్పినట్టుంది. ఇది అంతకింటే అపాయకరం.

అగుమలమ్మ—మరి యీమాత్రం చిక్కు వగలించుకో లేనివారు తగుదు నమ్మా అంటూ ఉద్యోగాని కలా సిద్ధపడ్డారూ?

అప్పున్నా—(ముంగిల పక్కకి అప్పుకుంటాడు)

అగుమలమ్మ—అడకొని అంటే అట లనుకున్నారా?

అప్పున్నా—(ఇంకా అలాగే ఉంటాడు)

అగుమలమ్మ—హ్లాంటే అళి పుట్టిందా?

అప్పున్నా—(ఇంకా అలాగే ఉంటాడు)

అగుమలమ్మ—అడిగినదానికి బదులు చెప్పకపోతే అదో తప్పు అవుతుంది. తెలుసా?

అప్పున్నా—(ఇంకా అలాగే ఉంటాడు)

అగుమలమ్మ—ఒక్క గడియ మీకు వ్యవధి ఇచ్చాను. అలోచించుకోండి. (ఎదటచూసి) నిమిషంలో వస్తా నుండండేం. (తన వెదుకుంది)

అప్పున్నా—మహామంత్రి కూతురు. యుక్తకుల లోటా? పురుషుడైతే స్వామాజ్యాలు నిర్మించగల వారకం.

అగుమలమ్మ—(లోపలకు వచ్చి) మానీలం వదిన వచ్చిందండీ.

అప్పున్నా—అలాచనుకోసం. కదూ? మాట్లాడుకోండి నేను వెళ్లిపోతాను.

అగుమలమ్మ—మేమే అనతిలికే వెళితాం, మీరిక్కడే కూచోండి.

అప్పున్నా—వద్దవద్దు. మీరే యిక్కడ మాట్లాడుకోండి. (లేస్తాడు)

అగుమలమ్మ—కల్లకాదు. మీకు వరకం, తెలుసా?

అప్పున్నా—తీమించండి. (కూచుంటాడు)

అగుమలమ్మ—(ఎదట చూసి) రావచ్చు వదినా!

(అప్పుడు నీలమ్మ పురుషవేషంతో వస్తుంది)

నీలమ్మ—అన్నయ్యగారు మమ్మల్నొక కింటితో చూస్తూ ఉండాది.

అప్పున్నా—అందు కడ్డేమిటి చెల్లాయీ? నానీతికి తగిన సాయం చేస్తాను.

నీలమ్మ—అడ్డు రాకుండా ఉంటే అది పదివేలు. సాయం ఏమాత్రం చేసినా కోటిగుణితమే.

అప్పున్నా—సాయం కూడా చేస్తాను.

అగుమలమ్మ—పోనీ, మీరొక మాటు అనతిలికే వెళ్ళండి.

అప్పున్నా—ఎక్కడ కూచోనూ?

అగుమలమ్మ—ఈశ్రాటకి మీయిట్టం.

అప్పున్నా—మహాప్రసాదం. (వెళ్లిపోతాడు)

(నీలమ్మ అశ్విర్యంతో చూస్తుంది. శిశుమలమ్మ గంభీరంగా చూస్తుంది)

శిశుమలమ్మ—హూహో! నాదా!

నీలమ్మ—(కూచుంటూ) ఇంకా కూచో మంటావా!

శిశుమలమ్మ—(పల్లెం యెదుట ఉంచి) నాగబూలం వేసుకోవడా!

నీలమ్మ—నువ్వే యీ అంటానేం వదిలా! నాకాన నీకు చెలవనిదా?

శిశుమలమ్మ—నిశ్చయం అయేదాకా—(అశ్విర్యం)

నీలమ్మ—ఇంకా సందేహమే?

శిశుమలమ్మ—కోయగూడేలా, చెంమగూడేలా వెనుకకి అయిందా!

నీలమ్మ—అంత అయింది. నాపాపం పండిపోయింది. ఇది అసంగం యెత్తకు, మనస్సు, దిట్ట పడిపోతాయి. అగ్నిహోత్రంలో ఉరక దానికే ఎయిదుదేరి వచ్చాను. వ్యవహారం యింకా పరిగెత్తే యిదే కష్టసాగం. యోగం ఉంటే నుల్లి కట్టకుంటారు. అత్తయ్యగార్లు పెళ్ళి పొందడం అయింది. ఇక నీ అశ్విర్యం కోసమూ, నీ పెళ్ళి కోసమూ వచ్చాను.

శిశుమలమ్మ—శుభం. నీకు జయం కలుగుతుంది. నీకోరికా, నీపూనికా తప్పకుండా నెరవేరుతాయి. నీచాకచక్యం యెంత మౌనమూ వ్యర్థం కాదు. నీసాహసం స్తవనీయమే అవుతుంది. నీ మొగమీద కళి యేమీ తరగిపోలేదు. మా అమ్మయ్య బుగ్గ ఉన్నాను. నువ్వు మహారాణి అవుతావు. సందేహం లేదు.

నీలమ్మ—అంత అద్భుతమూ నాకు వదిలా! దాని మాట అలా వుండినయ్యి. ఇది మనసినుకొని నిద్రవేసే, అలస్యం అయితే కార్యం చెడబోతుంది. తొలగా నీల విచ్చి పంపెయ్యి వదిలా!

శిశుమలమ్మ—నిన్ను విడిచిపెట్టలేను వదిలా! కానీ నువ్వు కొండంటి పనికి పూనుకుని ఉన్నావు. కింక అడ్డుపెట్టను. వెళ్ళరా. నీకార్యం సఫలం అవుతుంది. నువ్వు ముగ్ధి యిక్కడికి వచ్చి నాకు ఎంతోగం కలిగిస్తావు. ఏమీ అనుమానం లేదు.

(శిశుమలమ్మ, నీలమ్మ కొగిరించుకుంటారు. ఒకరి ఒకరు విడిచిపెట్టలేక, విడిచిపెట్టలేక విడిపోతారు. నీలమ్మ వెళ్ళిపోతుంది.)

శిశుమలమ్మ—వదిల కది చివర పరుగు. రాక్షసుడు, రాజింకటి దాని కెలాంటి గుఱ తేచ్చిపెట్టామా!

.....ఉసురు తగిలదా అపురీకీ!

ఏడో రంగం

(నీలమ్మ కగరు, ఒక గదిలో కుడిదొక్కలో నుంచుకొని కంకణం కొనుక్కుంటున్నది. “వచ్చాను బాబోయ్” అంటూ వోకి దాని మాటలు వినబడింది. “ఏమిట, ఏమిట?” అంటూ పరుగుపరుగు వచ్చి యింకోదాని దాన్ని పట్టుకుంది.)

మొదటిదాని—దొక్కలో పొడిచాడే! వచ్చానే! పిగలు పైకే వచ్చి యేమా మామా.

రెండోదాని—పెగులూ లేవు. పట్టుకుంటూ లేపుకుని—యేదీ! మానసియ్యా! (చూసి) పెట్టే గాయమే. ఎవడే పొడిచి వచ్చామా!

మొదటిదాని—ఎవరో నాప్రాణాలని దానందచాడే వాణ్ణి నా తయ్యా! (పిగలుకుంటుంది)

రెండోదాని—ఎవడే వాడూ?

మొదటిదాని—ఎవడో అమ్మగారి మట్టాన్నాడు. “బాగా ఉన్నావులే గంభీర!” అంటూ వచ్చాడే వాడి నుంచి వెళ్ళా.

రెండోదాని—నువ్వేగిరా!

మొదటిదాని—వాడే మొగం నేనెప్పుడూ చూడలేదే. అమ్మగారి చూడాలనగా అనుమానం కలిగి, అదీ యిది శిశుమలమ్మ ఉండగా అడుగుంటూ బుల్లిబాబు ఇలా వచ్చాను. వెంటనే అచ్చి న వచ్చినాడు, కైజూ, దూసి బుల్లిబాబుమీదకి ఉరకాడు. గట్టి మని నేనుకొట్టాను. స్వేచ్ఛోయి అహోటు బుల్లిబాబు చేతికి తగిలింది. గాడ్డో పోయి నా కిక్కే తగిలింది. ఎలా పోయాడే వాణ్ణి కోపెయ్యా!

రెండోదాని—బుల్లిగా లేమయిట్టా! అహంకారం కలిగి లేదు కదా? (వెళ్ళిపోతుంది)

మొదటిదాని—ఇట్టా ఉంటే నన్ను విడిచి వెళ్ళిపోతావులే!

రెండోదాని—ముందు బుల్లిబాబు సంగతి చూడాలి. లేకపోతే మన సవి శిష్టవారే. ఓర్పుకో, చూసి వస్తాను. (వెళ్ళిపోతుంది)

మొదటిదాని—(లేచి) నాకొడుకోయ్! నామకుకోయ్! నేనీ కిక్కిరిస్తాను! నాప్రాణాలను వాడెక్కడ వాపరాచా వుట్టోయ్! (ఏడుస్తూ లోపలకు వెళ్ళిపోతుంది)

సశేషం

ਭਾਈ !

కాకానాచి బరిగి దని చెప్పుటనే నవ్యసాహిత్యంపై విషయమై “కాకానాచగర్లవములు దీనివిషయంలో బానాసీస్టం చూపించడం అత్యద్భుతంగా నని డిగ్రీదన్, ఆంగ్లవనంపంహార సాహిత్యపర్యాలలో చనవిషయం కార్త్యకమంలో చేర్చే సేదని వ్రాశారు, ఫిల్డర్ ప్రబుద్ధానం నంహాద్యయంలో శునంద్యంలో కొన్ని సంశయలు తెలియజేయబడి ఉంటుంది.

ಮೊಟ್ಟೆ, ಬೆಳ್ಳೆ-ಹಂಪಿ ಹಸಿವು ಹಸಿವು ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಅದರ
ಸಂಪುರ್ಣವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುವ ಮಹತ್ವವು.
ಮಾತು ಮೇಲಿನಿಂದ ಕಂಡು ಯಾವುದೂ ಕೊಡುವುದು ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ.
ಅಂತೆ.

[illegible]

పెయిన్ట్స్ యొక్క అనేక సాగిండాలు నేటికీ వాడుకగా వాటి
పెయిన్ట్స్ యొక్క నిండునభలో వైవాచికంగా ఉన్నాయి. అనేకమంది
అదే లేదు.

[illegible]

అంధ్రసాహిత్యపరిషత్తులో కనబడే సంపదితభావాలు
లోనూ సహించి, విశాలస్థాయుంధిత ఈపదార్థ సమస్యసా
త్వానికంటెక్కి పరిగిర్చి క్షయించి దానే అతని ఉండి, కొంతమంది
మీ సభ్యుల మధ్యం.

చేతనే సరియమైతేనే చట్ట సహాయం ఏర్పడుతుంది. ఇప్పుడు పరిస్థితులు
అవ్యవస్థాపకమైతేనే ప్రభుత్వం లేకుండానే ఆంధ్ర జరిగింది.
యాజమాన్యం అంతా అసభానాయకులయిపోయింది కొందరు వ్యక్తులే
వాణిజ్య ఉద్యోగం అని తోచిన పిదపగా జరుపుకున్నా దీని వింటు

న్నాము. ఆవిషయంలో కాకినాడ ప్రాచులమిద, అహోబిలసంఘం వారిమీద బాధ్యత పెట్టడం న్యాయ మేనా?

కానినాడ } చిత్తరించువలెను.
 ౨౨-౨-౩౬ } నూ. వెం. పీ. కె. రంగాచార్యులు
 (పోటీలు)

(ఈ లేఖ చూడగా, మొన్న 'కొ'నాడలో' జరిగిన నవ్యసాహిత్యపరిషత్తు నిర్వహించబడంతో ఆహ్వానసంబంధంవారికి ఎలాంటి జోక్యమూ లేనట్లు, అంతా నిర్వహణలో వారి పని ముగిసినట్లు, పైగా, వారిలో ఆసక్తికల పరిపత్తుకు రిలేనట్లు. రాసాలన్నా ప్రవేశాని కక'కొ'నాడ కిట్టించుటకుటూ కిబబుతుతూ ఉంది. ఇం లేకాకుండా "యామాన్యో అంతో అసభోనాయకు లయిన కొంతవర వ్యక్తులే వార్డు ఉచితం అని వో'వివ విధంగా నిర్వహిస్తున్నారని వింటున్నాను" ఆ సేవకుటల్ల ఆహ్వానసంబంధంవారిలో ఆ సేవలకు ఈసంవత్సరంలో అసభ్యులై కలిగినట్లు, అది అసమాప్తంగానే ఉన్నట్లు స్పష్టమై ఉంది. అయితే: ఆహ్వానసంబంధాధ్యక్షులయిన 'యో'వివ వెంకటసుబ్బారావుపరశురామ గారు ప్రాంతంభంలో లేకున్నారని చెబుతూ వినిపించి ఉన్నారు. కాన్యవర్ణులలో ఒకరైన సమయమంతుల ఆహ్వానపంతులు గారు కూడా ఒకటిరెండుమాట్లు వేడి యెక్కి - ఏవో కొన్ని సంగతులు తెలిపివుఉన్నారు. అయినవ్వడు ఎం గాచార్యులుగాగ చెబుతూ ఉన్నది ఎంతవరకు నిజం? ఆచార్యులుగాడి కిష్టం అట్లుమని తెలిసి, ఎం అని కాని నిరారణగా చెప్పడానికి మా'మీ ఆధారాలు లేవు. కాని వచ్చి ఉన్నవారందా ఆహ్వానసంబంధాధ్యక్షులు, సమావేశంలో, అంటినుట్టు నట్లు సంగతులనుంంలో ఏవో కొన్ని ఆసందర్భా లేవ్వడినట్లు దీని వల్ల ఈ గా అవగాహన అంతలోం. నిజానికి అలాంటి సన్నివేశాలుండవేమో వల్లే ఆహ్వానసంబంధాధ్యక్షులూ, కాన్యవర్ణులూ కూడా 'క'కొ'నాడ'స్థానికులై టింగిచి ఉండి చాలా ఆనందం. నవ్యసాహిత్యపరిషత్తులకు ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తు అదరంగాని, ప్రోత్సాహంగాని కలిగిఉండాలి లేదు. అసలు, వారి కిందులో సానమే లేదు. ఇలాంటి స్థాలో అభ్యుపసంగం ఏర్పడిన నవ్యసాహిత్యపరిషత్తులో కూడా కొందరు నిరంతర'క'కొ'నాడ' చూయించడమూ, ఆహ్వాన యిచ్చిన ఆహ్వానసంబంధంవారికి కూడా అందులో తగిలించి బాధ్యులై లేకపోవడమూ - ఇలాంటి సన్నివేశాలు కొంతగని కావు. కా'కొ'నాడ' యొగని ముసలిపండితులకు కనపడకపోయినా, తెలుగుదేశంలో యిప్పుడు నవ్యసాహిత్యం చుటా పుట్టి సుడికలతో పెంపందుతూ ఉంది. దానివల్ల యువకులలో చాలామందికి చిట్టచివరిసాగ్రం కూడా కలుగుతూ ఉంది. ఈకారణంవల్ల నవ్యసాహిత్యమునకు ఇప్పుడు పరిపత్తు ఏర్పడడం చాలా ఆనందంగా ఉంది. ఏర్పడనే ఏర్పడింది కూడానూ; కాని అడుగులోనే సాంకేయం దగ్గుట ఈ ఆనందంబా లేమిటి?

సంపాదకుడు)

జమ్మలమడక మాధవరామశర్మగారు

మానవుని సహజమైన ఆంతరింగ నిలకములో హేతుసాపేక్ష ఉండవని మనవిచేశాను. తామసవృత్తులలో అపహర్యముయ బాహ్య రసాపేక్షను ఆహారము చేయలేము. సర్వప్రకృత్యను సహజమున నట్లు సహజమునగాని లోకాద్రియమే, అయినా పాశకి భ్రాతృముడి విశేషమును ఈ సలకలో ఆనగానానం చేసుకోవాలి.

సామ్యకి విశేషములో సృష్టితత్వముకూడుకొన్నది. ప్రకృతి సహజమును తామసము కలగించుకొన్నది. భూభూమియు వేరంతో చెప్పితే “కూర్మమునుండి ఉత్పత్తి, కూర్మములో ప్రకృతియును” అని అనేక శబ్దము. ఇందున్న పూర్ణమునుండి సృష్టి వేరనడిచింది. పూర్ణములో అయిది విండి అవటా సమంజస నిర్మాణం. మహా భూమి పూర్ణంలో ఈ సర్వము ఉంది. అర్చనశకులలో పూర్ణం “శిశిమము. “గంధర్వరసం” ఈ సర్వము. అర్చనశకులలో పూర్ణం ఉన్నది. దానికి మన్వినాథులలో విక్రయం ఉపయోగం. అది అవటం. విశిష్టమును అర్చనాత్మకతని ఏక గానగా రయ్యవచ్చు. అప్పుడు సర్వ సామ్యంలోని విందుకు శబ్దమును అభాసించు సూర్య. అర్చనాత్మకంలో విక్రయం అంటూ ఆహారమును అభాసించు అప్పుడు సామ్యం అవ్యాసతంగా స్థగించుతుంది. విందులో నుండి సృష్టి, విందువులోనిక సహజము అనే విషయమును చుక్రి హస్తగతం చేయు అనుభవములనుండి బోనియరు.

నిర్దిష్టంలో మునుగుతున్న పాశకి సృష్టి సహజమును ఏక గానముగా గోచరింపవు. సృష్టి అధ్యాసాభాష్యముగల గంగా అర్చన చేసు కొన్నచు పార్థభావము ఏక సృష్టిగా ముక్తకామలం.

సామ్యకామనలకు ముక్తసృష్టిలో భేదం ఉన్నది. విస్తృత సృష్టిలో విక్రయం ఉన్నది. తామసము లోకానుంగంతో ఉన్నా నిరపేక్షముటానికి పూర్ణము అనవరిం. తామసంగము మురిటి అవటంలో, ఇదిదంలో ఆనుకే మైన భేదాలను ఉంటుంది. సహజ అభేదభావం సహజమును ఉంది. ఈ అవటంలో నిక్కా ఆనుభావ్యం కావచ్చు.

ఇంద్రియలక్ష్యముయిన బాహ్యసదార్థ సముదాయం లిమా న్యాపారిమలో నిమిత్తమునా శుణానందానమును ఆనుసరించి తే ఆనిమిత్త తాత్పర్యం కుదుగుంది. తేమావృత్తి అంగిష్టమున్న కాబోలునపుడు ఈ వికార్యమృతీతమును అనిమిత్త తాత్పర్యం అపేక్షితము. తామసమును కార్యసాధనముగా వలచినపుడు ఈ విమర్శ అక్కరలేను.

ప్రకృతిములో బింగునీ, సృష్టిలో బిందునీ ఉంటున్నవి మనవిచేశాను.

ప్రకృతియు సృష్టి వీటి వికార్యవృత్తియైనవృత్తి ఇక్కడ వీర రసములో అవడము.

వీరము తామససాత్వికము. నిమిత్తజ్ఞాన సహకృతమైన తామసప్రధమాంశము—దానివనుసరించి విభాగ్యమవుతున్న సాత్వి

కశురీయాంశము కలసికొన్నపుడు వీరము కలుగుతుంది. తామసస గుంట్లో ఉత్కటావేగంతో తాడుకోన్న సంకల్పము గోచరింపక నప్పుడు. తామసప్రకృతి వీరరస బీజావాసముత్పత్తిను కాట్టి ప్రభుత్వరీతిలో ఉత్పన్నముయిన సంహరితల అవ్యాకము. తామస మైన కార్యసంభము ఉత్కటావేగము. అరింభము సూక్ష్మప్రకృతి కాను. అర్చనప్రకృతి ప్రకృతి కాను. అర్చనము అర్చనప్రకృతి స్వరూపము. సూక్ష్మప్రకృతి కార్యవర్ణంలో గోచరించే ప్రవర్తనము. ఈ సర్వరావేశము విశిష్ట హేతువు. సామ్యకామనలను ముఖ్యముగా కేసులో ముఖ్యమైన సమగ్రత్యమును సంపాదించి వీరమును కేసుగా చేయగలగుచుంది. అందువలన తామససాత్వికము వీరర సము. ముఖ్యములో జాగ్రదవసమాదిరిగా తామసములోని సామ్య కిరణ అవధానములో సమానమవుతుంది. హేతుగా స్పష్టపడింది. “సుఖమూరూప్యపుం” అనే ప్రకృత్యజ్ఞ ముఖ్య జాగ్రత్తల కలు గుంది. వీర గౌంఠముయూ ఉన్న సర్వసము అలగుకాను. అది “వీరము” అట్లాగే సుఖమూరూప్యపుం అనవలె. అప్పుడ గా తామసములోని సామ్యకిం ఉత్కటావే గన్నము. హృదయ సర్వములో జ్యోతిరూపమైన తామస శ్రేణ్యవృత్తితో ఉన్న పూర్వ రవిప్రకారంతో ఉంటే ధర్మము కలుగుతుంది.

వైషామ్యవర్ణనాదే క్షాంతింపొందితే “దానాదికృపా మహిమ” అందులోనే వీరరసము. “మహేంద్రచక్రతో హేమ వర్ణాయం సముదాకృత” అని వ్రాసిన విత్తరాజునివారి వసు నల ఆత్మరంగులకాను. ఈ వీరరసమున దగవ్యయవిశాంత్య మునుమును దానగర్భముయభేదమును సంపాదించింది. ఈ భేదప్రస్తావనము ముగియ ముగిచేసాను.

కార్యగ్రామసంధానములో అత్యంత ప్రకారము విస్తార వాధకిముయితే అది వీరరసము. చిత్తవృత్తిలోని విస్తృత అసంతా ప్రత్యయ సర్వపూర్ణము. “అసామేవం విధే” అనే పూర్ణభావం సంకల్పరూపంలోని విశిష్టమునుపుడే విస్తృత గలుగుతుంది. ప్రాణి సామాన్యము అంటూ ఉత్కటము కోరటం సహజము. ఈ ఉత్కర్ష తన యోగంలో గోచరించే గాని గోపురాని సానమకొనే సాగ్లో ప్రకృతిని చది కాన కావచ్చు. తనకు అనుకంఠంలో ఉన్న దానిపైన ఆకంఠి ఉండవచ్చు. అందువలన ఉత్కర్ష అనుభూయ మానమవుతూ ఉంటే అజలగుడు. అహంకారప్రాంత అధిక్య మును ఆనుసరించుతుంది. జగత్తులో జని ధర్మముతో ఉన్న జంతువు సుఖాలసమైనా శోకా కుల మైనా ఉపహసన శీల మయినా అభిమానసాలకతతో ఉండుకత వును. ఈ మా నిర్విమే చిత్తివిస్తృత హేతువు. మానసిక క్షేత్రం ఈ వీరసాధిక విస్తాగమునకు నిర్దిడరకలుగవచ్చుకొని విస్తారము సహజముగా అత్తిధర్మము. అత్తిధర్మము ఉపభాగమార్గంలో ప్రవేశించినపుడు ఉదాత్తరీతినే ఆనుసరించుతుంది. అందువలన “ఉత్తిమసకృత్యరీతి”

ధీరోదాత్తి నాయకుడే వీరరసాశ్రయయోగ్యులనాడు. ఛటాదిగ తంగా వీరనర్ణనము అస్వాద్యంతకాలేదు. వీరనర్ణనము ఉత్తమప్రకృతి అంటే “ఉత్తమా చమత్కారాభియాధాయకితయాదసంతరా దుత్కృష్టా ప్రకృతి స్వభావోయన్య” అని సూడా అర్థంచెప్ప నవ్వు. అని శ్రీరామచరణ వచ్చాడు.

అలంకారికులు చేసిని సంఖ్యానపద్యనిబట్టి నమాల తగతమ భానముకుదురు. అప్పుడు నమాలలో స్వయంవిభాగము చేసేటే సరి తమ విచక్షణకుడా ఉండరాదు. అయినా అష్టైకైవాదంలో మాదిరి ఉపాధిభేదమునుబట్టి క్రమికతతప్పదు.

“శృంగారవశ్యమితి నీరామృతభిర్యువకాః” అని కొందఱు “శృంగార వీర క రణామృత” అని కొందఱు “శృంగార వశ్య క రణానామృతమితి యువకాః” అని కొందఱు ఇట్లందఱునట్లుగా నగున పలుకుతూ అట్లాంటే క్రమికతానుసంధానంలోను స్వార స్వాన్ని సూడా నిర్ణయించారు. కాని సాహిత్యసాగ్రంథంలో వీర రసము మూడవశ్రుతి ములో మొట్టిది.

శృంగారము తరువాతి ప్రాధాన్యముగా నానగము వహించిన రసాలలో ఇది మొదటిది. అందుననే శృంగారాగ్రంథుని రసాంతర్యాద్యస్వస్వభావాన్ని దీనికి అంగీకరించాడు. వీరరసము నకు ఉన్న ప్రాధాన్యవిషయమే సామాన్యముగా ఎవరికీ అనూయ ఉండదు. దీనికి ఇంతప్రాధాన్యం ఎందువలననా? అని సూడా లోకం ఎప్పుడూ ప్రశ్నించదు. దీనికి ప్రాధాన్యం కలిగియు కన పడితే కానిం ఏమిటో? అనే ఆలోచన కలుగుతుంది. ఇప్పుడే వీరరసరూపకాలంలో వీరసాన్ని పరిగణించి అందరే లేచిపోవలసి భావతార్కాగ్యం.

వీరరసములో ఉత్సాహము ధైర్యము భావనలు ఇది సంతాపము యములో ఉ నటములన అభిమానితమైన అందఱును దీనిలో ఉంటుంది. ఉత్సాహవేగములో సూడుకొన్న ఉత్సాహేచ్ఛలసాగ్రంథినియులే సహానుకొనవచ్చు. అన్యాలగునా సహానుకత ఈవైపుకిచ్చ ఉదాత్తత్వమును సంగతించి తీసుమును అప్పు ప్రాయము చేయ గలగుతుంది. ప్రాకృత్యము పుష్కలతానుగతి ముయలే అధ్యాత్మికమైన ఇష్టముగా కలుగవచ్చు. వైసర్వకాధ్యా త్మికేచ్ఛలన్న ముత్త్యభివేషమునిరావంతా ప్రభేదముల బట్టి మనము నిర్ణయించుకోవాలి. అన్నివిధములయిన వీరభేదములలో అధ్యాత్మికేచ్ఛ సమస్తమై సంగతించుతుంది. వైసర్వకేచ్ఛలన ఒక ధర్మము లోనో, దానములోనో, యుద్ధములోనో, విశేషావక్షి కలుగవచ్చు. సాంప్రయోగికమైన ఇచ్చ వీరభేదములలో ఏది సేవాత్మిక. ఈఇచ్చ వీరసామాన్యమునుబట్టి ఉండదు. సాంసర్విక—దైవమానిక—అభి యోగికేచ్ఛలతో కలయిక పొందిన ఉత్సాహము పరిపుష్టమయినా పరాంగభావము పొందుతుంది. ఈమూడు ఇచ్చలలో తనకు అభి మతమయిన పదార్థముయొక్క సంస్కరములను—సాద్విశ్వములను, అనుసరణములన తదన్వయము విషయముగా చేసికొనటం ఉన్నది.

అందువలన తదన్వయింకేచ్ఛ అభిమత పదార్థానుగతము కావలసి వడి, సంక్రమణకు సావలంబం ఇవ్వటం అధికారి అనుగ్రహం కొరకేగా.

ఇది కాకి అపేక్షితేచ్ఛనుగూడా పరిగణనలో చేర్చాలి. ఇచ్చ సముత్పత్తి అనుకరణ ప్రభావములనూడా అవుతుంది. పూర్వ కాలంలోని అదర్శపురుషుల అనుకరణం, ఇప్పటి మహనీయుల అనుకరణము వైసర్వికమైన ఇచ్చను పోషించి అస్వాదపథంలో ప్రాధాన్యము పొందినపుడు ప్రత్యేకంగా ఎన్నవలసిందే. ఒక దొంగవేషం ఇందులో తొరబడుతుంది. “అహ మేవంవిధిః” అనే అహంకారప్రాణత తనకు ఉంటుంటే కాకి లోకిము అనుకోవాలని దాంధికేచ్ఛతో ఉంటుంటే. తనప్రకృతి ఎట్లాఉన్నా సరే శోక్ర యధానగవేషం చేసి “అడు అహాయకుడురా” అని బాకిరిత నుకు నేటట్లు ప్రవర్తనచేసి శిలగావ్యులమాదిరి. ఈదాంధికే చ్ఛనుగిల్లమైన ఉత్సాహము నగ వాల్మీకి సామర్థ్యముతో ఉండి అస్వాద్యము అవునందో కాదో భావకబ్రాతలు చిమర్చించాలి.

ఉత్సాహవేశాన్నిపైస చిత్తవృత్తి ఔన్నత్యాభిమానితో ఉండగా కలిగే అనుభవములనుబట్టి ఉత్సాహోపాధులనుబట్టి వీర రసమునకు కలిగిన ప్రభేదములను అలంకారికులు అనేకరీతులుగా సంఖ్యానించారు. భరతుడు “దానవీరం ధర్మవీరం యుద్ధవీరం తప్తవీరం, రసంవీరమపి న్రాహుప్రకృతి విధమేవహి” అన్నాడు. “దానధర్మయ్యుద్ధయూరణమన్వితశ్చరథ” అని విశ్వనాథుడు కలిగిరిగిందలో “హవోవీరరసస్వకృతం గానరసస్వేనప్రకారా నిరూపయతుంశక్యతే” అని వ్రాసి సర్వవింశత్యై ల రీతులను గూడా పరితేరాజు ఉదహరించాడు. అమృతానుల ఇరవితో ల్పల్ల పొందిలేను. దానదయాధ్యై సత్విపిద్యాతపోయర్మిత్యా గియోగిల్లమనంప్రసూపకంగానానో పై స్వగ్గుః పత్తిత్రిధ్యాభక్తి వీరములను వ్రాసి కాలం వీరముగూడా గ్రహించుకొన్నాడు. “సచైవమస్యా సంఖ్యాత్వేంద్యోనిః” అన్నాడు—రసభేద బాహు క్తివను అనునరించిన రసజై పుల్యము అలంకారికులను అలంకార మేనుట అందర్నెప్పుడు అలంకారికము అహింసప్రభు—ముఖ్యమైన భోజనవీరం కలుపుకోండి ఇట్లా కలగలుపు చేయనలచుకొన్నపుడు శక్కు-సంఖ్యయుండిను.

అలంకారికుల అభిప్రాయములో వీరరసమునకు ప్రాధాన్యము ఉన్నది. రూపకశ్రేణిలో సర్వప్రధానమైన నాటకములో వీరశృంగారముల నే ప్రధానముగా ప్రతీపాదించాలన్నాడు. అనంద వర్ధన మతానుసారంగా సర్వరసయోగ్యత నాటకానికి ఉన్న శృంగార వీరములలో అన్యతరము ప్రధానప్రతీపాద్యముయలే నాటకానికి అనితరశోధకలుగతుందని సమృద్ధయులు అంగీకరించుతున్నాడు. శ్రవ్యకావ్యమార్గములోనూడా ఒకప్రక్క శృంగారం వేరొకవంకవీరం సామాన్యంగా సమానంగా పరిగణింతున్నవి. శృంగారంమాదిగా వీరరసంనూడా అందరకూ అనుభవపథంలో అందు

బూలులేనేఉన్నది. ఆస్వాభావక మైన అలోచనపెట్టుకోకుండా అలోచించితే వీరరసం ఎందుకు ప్రధానంకాదు? ఇది అనుభావనమా? అని మానసికంగా అనుకోకతప్పదు. వీరరసప్రభేదాలలోని మహత్త్వము వీరమునకు గొప్పతనమును సంపాదించినది. నిత్యజీవన విధానం సరికొనిచితే వీరముభావం అంతటాస్వాభావం అగుట గానానానామకమగుట. దానిద్వారా యాభేదాలలో పెగులాడకొనగలిగేయి. ఫలములకు మీ న్యాయం కనపడుతుంది. ఇతరభేదాలలో విహితము భావకగ్నం అమలమంగా నేఉన్నది. స్వేచ్ఛకొరకు అలోపకారం కలసి ఆవిశ్వాసభావంతో వీరంగానే ఉంటామనగా చేస్తున్నవి. అధిపతికావాలే నెక్కిన భావమును సంపాదించుటానికే మేలమనియు.

మనములను లోకస్థితిలను ప్రధానముగా సంబంధింపజేస్తున్నది. మన సామాజికమైనదిదీక్షిమే. స్వస్థకర్తృత్వం మనములను నానావిధ భావాలను నే కలుపుచుంది. వీర్యవీర్యం ప్రాపించునానా వీరమే మూలము. వీరములో అపరత్రాగణ్యత మునుగొనినా సర్వస్వం మేల చూచుటలక్ష్యం ఉన్నది.

సహజమునకు ప్రకృతిలో జన్మించు. నిరుమాణమున మైన నిర్మాణలక్షణము. ప్రప్రసాదంపొందకయు, అర్హతవలనము లో జన్మించుచును. పుణ్యచేత భౌతికం లభము. కార్యకర్తలభావముగ వీరములోనే ఉంటున్నది. కాబట్టి అపరత్రాగణ్యతను అంతర్గతత్వం అనుభూతవాసనగా అనుభూతిమయింది. భౌతిక సందర్భమును బోధించు భూతాత్మము ప్రపంచములో నానములేను. భూసృష్టిలో లభింపజేసిన ప్రాణికి వీరములో సంబంధము ఉండకపోదు.

వీర్యసాక్షాత్కారభావము సంభవము. విశ్వాభావము వీర్యభావము. విశ్వసృష్టిభావము వీర్యభావము. విశ్వసంవాదము వీర్యభావము.

వీరత్వము ఉన్నపుడే పండతుకు కలుగుచును. వీరభావం లభించుచేనే నాలకుడు పోగుడు ద్రుతి. నిర్వహణ నాకున పోగుడు అవకాశములేను. రాజకీయ శక్తివేర్తొనగియున్నాడు. వీర విహారివిద్యారణ్యుడు పేరుపెయినాడు. వీర్యమునికి లోకం గుడు కొనుడు. వీర్యోత్సాహముకలవానికే లుకు డి ప్రస్తుతం గొరము-- స్వయమాను, మనలండులు నిర్వహించుట. మనము అపిమనగా నునొకనలం సిగ్గు.

అందువలన వీరములో పొందుకొన్న ఉత్తేజంక విశ్వాభావంబున నిక నిత్యజీవన పోషించి. వృత్తిములములో పొందుకొన్న వీరసము అంతటా సమరసముగా న్యాయించి స్థితిని సంపాదించింది. వీరరసప్రవాహము విశ్వసముద్రానికి జీవనధాని. ఎడతెగని తరంగధారి అంతర్లీనమైనా విశ్వరూపము.

ఇట్లాంటి వీరరసమునకు అభ్యాసాత్మకమైన ప్రాధాన్యమును అంధు లోకమైనా అపలాపముచేయును. ఈవీరరసము నానారూప విహారి అయినా అలంకారకుల అర్థక దృష్టిలో ప్రధానముగా యుద్ధవీరము

స్వరూప సాక్షాత్కారము చేసింది విహారి ప్రయోజకములకు మారింది. పారశాక్తికప్రయోజన సంపాదకములకుగానా నైతిక, యుద్ధవీరమే మూలముని భావనమూ న్యూన. భావించి ఉంటారు. అందువలన విభావానుభావకృత్యభావములను యుద్ధవీరమునుగర్భంగా కూర్చును. “ప్రపంచాయకివర్తి మయజీవనసంహారాభ్యవసాయ లక్ష్యప్రతాప ప్రభావ వికీమాధ జీవావిభావ స్వేచ్ఛాస్వేచ్ఛాత్వ గాంధీయ న్యూనైకావధ్యాద్యనుభావక స్వేచ్ఛాత్వ తే గర్భరస్య మని మత్తావేగిక నాగదివ్యభిచారి ఉత్సాహసాయి భావభ్యవ్య తీయసాంగిలోనిగి” కావ్యానుశాసనం 77 Page పేమచెల్లక పొందినా.

లోకిచెలమి అను. అమర్గంలో ప్రకర్తంపడేనది యుద్ధరసమే. అది రాజకీయత్రాణా హస్తమును అనుభవంలోకివర్తించేమకొన్నప్రవాసాలశులమునుసారాభావ వీరసమితికలన నిర్దరనాయకావ్యముగా ప్రవాసామాన్యముచేత నేరింపచేసాను. అనుభవక గర్భవీరములోనే యుద్ధం క్రింగుదిగి ఉట్కంబిక్కిగ అయినశాంతకారకులు కొండలెక్కి లోయలకు దిగవలెనారు. ఈవీరప్రవాహము అనాన్యతాము. అందులకు నే స్వంగానాలోపిడా ప్రవేశించింది. శృంగారము దీనితో మైచేమకొన్నది. వ్యవధానం ఉండరాని కామినీకామకులమగ్నముగా ఒక్కొక్కప్పుడు పగలెడలలేకుండా ప్రవేశించుచుంది. కాని ఇక్కడ అప్పుడు యుద్ధదేశిన చేష్టలు శృంగార చేష్టలన్నాయి. సుతతప్రవాసానీపసాలలిక ప్రయుక్తు సామదానభేద సాయములను అలంబింపకతప్పదు. ప్రేయసి పాద తామంలో సుదర్శించి ప్రభుభుజించినా అక్కడ శృంగారక్రిడ అయింది. శృంగారాపహాస అయిన వీరసము శృంగారముకలనే ప్రధానకర్మమును పొందుకొన్నది. అందువలన వీరప్రాధాన్యం అప్రమాదమృతకామా / వీరసానుభవము లోకిలలో చాలామంది ఉన్నారు. వ్యవహారపరలో మెలగుతున్న ఉదాత్తప్రకృతులందరూ ఉన్నతభావాలతో పాటు ప్రస్తుతముగా విరాస్వాదముచేస్తున్నారు. విహారిసాక్షక మైన విహారిను విశాచ్యాయములోనాడా తెలుపిరిన పృథ్వీ లోకానికి గమనావగమ్యమును సంపాదించుతోంది. ఈ వీరచర్మను భౌతిక నిమిత్తమైనా శరీర ప్రసరించునము పొందక జీవ కక్షిత ఉద్దేశమును సంపాదించుకుంది.

శృంగరములో తెలపడిన ఉత్సాహానికి ఉత్సాహాయములో ఉత్సాహాలో హుతుకొన్న ఉద్దమముపొంది నాకీ సముదాయమును ఒక్కసారి పలకరించి నవ్యకృతిలసముతో మిశ్రితమైన యోగా నందమును సంపాదించుటానికి సమర్థమైనది వీరరసమే-అన్యాయత * సంధ్యాదిగుణానాం సమ్యక్క్రియోగోనయః ఇందియయో వినయః. ఆసంహాపేన అన్యకసయోగవ్య తత్వనిర్మయశః మర్మి దద్భితా హస్త్యుత్సాధనదాతం. లం. అనన్య-నయదాదా సామర్థ్యం శక్తిః శక్తిరువిషయ సంతాపకారీప్రసిద్ధిః ప్రతాపః అభిజననమర్థక సంతోప్రభావః.

మైన దీని ప్రాధాన్యం ఆనుకులవృత్తిలో ఆందరిలో ఆనునూర్తి త్వంది.

జౌచిత్రిపరీక్షరసములలో ఆత్మకనరమని అనందవగనును సోప జ్ఞతో అని శాసనముచేస్తున్నాడు. ఎంతకీ త్రవ్వనివిరాసమున్నా జౌచిత్రి నాటిద్రవం కలుసుకొన్నటుంటే లక్షనవిప్లవముచేసి ములో మాదిగా నమస్కారము సోహితమవుతుంది. “ప్రవన్న మధురధరాసోపవృత్తి:” అనునట్లుగా ఘటనావిశేషం విలసనం పొందాలి. జౌచిత్రిము సోపవృత్తి. ఆనాటివృత్తి రసవంతకాదు. ఇత్యుక్తముకిలో దివ్యచిత్రిము పనికిరాదు. గ్రంథములో స్వీకార్యమైనవస్తువు ప్రబంధప్రఖ్యాతిగా కావాలి. నాయకుడు ప్రఖ్యాతిదాస్తుడు కావాలి. ఇట్లాంటివి గ్రంథములో కనిపిస్తా మునుకాదు. లేచితే అమకింది పెరిపుల్స కయచేసి పుస్తా దని ప్రాసము తలచారు.

ఈ ప్రాసము చూడగ్రంథాలలో ముఖ్యంగా వర్ణనపట్టుని మనవిచేశాను. చూడ అతికావ్యము. పరిగణనపంపమే “చూడవచ్చు” భావతాల్పమువభావతాల్పవ్యతే” అని ప్రవేశపాటు భావము పొందమే. ఈ చూడు మహాగ్రంథములను ఆవిరించి చూడదేమ నాద్యయం ప్రాధాన్యంగా లేకపోలేదు. రాజాగ్రయంలో ఉన్న తనానంపాండు కవిచంద్రులు గాజుమతానంపాంగా కొన్నికొన్ని గ్రంథాలలో వర్ణనగా రావిన ప్రాధాన్యం మా అందినా పేరు అంత గా సులేధూరం కావలెను చూడం సంతోషించవలసిందే. చూడల స్వభావంలో చూడుకొన్న అభిజ్ఞానంలో ఆదర్శం లేదని తలచి కవివృత్తిని పరదనపరిపంపం ఉన్న గ్రంథాలలో స్త్రీలను ప్రాస నిర్వహణ ఇవ్వలెనునే వేటికలదు స్త్రీలు కొందరు మాటలతో వారిని నిరసించుతారు కాని వారి అభిప్రాయంలో ఇట్లాంటివి భజితంలో ప్రకాశించి అవనాస్థుల నోకరి చేయ. ఎంపిస్త్రీ కావ్యవాక్యాయంలో నిగిగిస్తాధానక కావ్యాల ఎక్కువగా ఉన్న వేమ అనిపించుకుంది. కాని కావ్యాలలో ప్రాసావ్యవస్థను పేర రసము అస్సావ్యమై భావనాపథంలో నే వికారించింది కాని ప్రవృత్తి వలలో శబ్దవాక్యపాఠం గ్రహించలేదు. అగ్రంథాల విగ్రాహితల తాత్పర్యంనూడా అందలేనేమో అని ఊహించుకోవలసింది. ఆకింకల భవ్యులయినారు. వాళ్ల శుష్కలేఖల వాళ్లని నిందించింది.

ఆగ్రంధాలలో సరిగ్గా మామనంటే ముందుగా సహృద యాలలో ఊడా వీరసావేదన కిది గుతుంది. “ఉప్రవంధ్రంలో వీరరసం ప్రధానప్రసాద్యంగా ఉన్నది.” అని చెప్పటానికి ఆర్థ మలయిన గ్రంథాలు మనకు ఎక్కువగా లేవని గుంటూరు. యాటు నుభితింగా ర్యావరలాలన చేసారు. ప్రజలు సుభితులై శృంగార మతులయినారు. వ్యాపారంతరించేమ కాట్ట పాలకులు పగటి వేళలలో ఆంతఃపురకార్యాల లేవపుడు భక్తివరలయినారు. వీరి త్యాగాన్ని అంతగా తలచుకోవలసిన అవసరం లేకపోయింది కాబోలు.

పల్నాటి వీరచరిత్రలోని ప్రాథమ పామరులకు అనగాహన కాదని ఎడూ అనరు. శ్రీనాథుని కలము సర్వతోముఖము. ఒక

ముఖముతో శృంగారమును జెలవించింది. రంధవదానిలోనుండి అభివ్యక్తిమయిన వీరరసము మూర్తమై కరుడుకట్టి వీరచరిత్రలో వీరానందం వేసుకున్నది. ఏకదేశాస్వాదములో అతిలేన ఆగ్రంధ ప్రజ పీరరసమునకు వెన్నుచూపించింది అని అనుకొని సింహానలోకనం చేయవలసిందని కోరుతాను. పలనాటిసీమలోని నాలుడు గిర్గానన నుడయినాడు. కార్నాటకంలోని కార్యాగ్రంథము నిర్వహతనమే. జంతువుకిలో మానుకొన్నా చిన్నపరెడ్డికథ విన్నపుడు కన్నెలయినా, చిన్నలయినా “వీరగోసంకీర్తనమేమే?” అని అనినయెత్తారు. బొమ్మకొన్ని సరికిగా అలకించిలే సుత్తరం సిద్ధిగలూ అందరూ బెబ్బరి ఉత్సాహం పొందినవలసిందే. ఏమీ అట్లాంటి గిర్గాంధా అమీ? అనేమాటకు ప్రాధాన్యంలో స్వానం కలిపే పుస్తకాలకు ముగిసేమనుకుంటున్నాయా?

పల్నాటి పరిశోధనలు అల్లాయి.దాటు. ఇకకిటంలో సూపునున్న ప్రాసని పేర్కొంటావేలూ అలాగూ సూపునా? అని అభిప్రాయం ఎంచుకు ప్రశ్నించమనవలెనాను. సూజోస్వానంలో అట్లాంటి ఏకస్వరమేమేమనూను నమకమకత్వాన్ని పురోగతి త్యాన్ని పంపలను ముగించునూరని సీతమాం పరిశోధించి నానని పాల్గొనవలెనునది, సూజోకామానికి పరిశోధనలు పుస్తకాలను పాఠ్యగ్రంథాలా?

ప్రకృతికావ్యవాక్యాయంలోని కొన్ని చిన్నిచిన్ని నాలుకలలో పరిగెన ఉన్నవని పేర్కొనలయిన కవి లయనన్నా ప్రధానంగా అమె అంటూ పీరరసం ప్రకృతికంబంటిమ. పేదకాలపరిత ప్రయనిగ్రంథంలో జ్యోతిలం వేసిన గానకేవాన్ని పేరంటానా చేయకనే తప్పించకాదు.

వృత్తి పరిగ్రాహం ముక్తికంధంలో ఎం.కె.కె. పూర్వపెనుమిరా వీరాని- స్వాగతంనందం చెప్పవలసివచ్చిన అభ్యుదయం వచ్చింది. కాకింకల గ్రంథాల పేదవలెను. వాళ్ల అభ్యుదయం జీలో వాళ్ల కొట్టవలెనున్నాను. అందు కవిసమాఖ్యలు చూసుకోవలెను. వాల లో వీరరసము కలియలేదు. కొందరకు అనుభవమున్నా అది అవి పులకంబంబంలో కిలరపెట్టటంలేదు. అవిన్న వై అట్లు చూచు కొన్న గుడిలోకి అస్వాదనంలో ఆనందం పొందటానికి పులివెత్తి లేసినడా ఉన్నది. ఈఅనేకముతో మాడుకొని పర్యవేక్షణమ చేస్తూఉన్న ఏకాదశులకు అరణ్యంగము కిలకలేనే అప్పుడు లేదు. అగ్రధలోకి ములో అంధావ్యము లేదుకాని ఆసేవలను సహృదము కాలేదు. బెరకబెరకబోయే మరుసబాటులేని ఆచును కన్నులలో సదన మాడుకోవలేదు. కాని లోకము బుధుకీతివనది. వీరాన్న ము కావలయును. పవానపు అయినది. వీరరసము కావలయును. మనకి కన్నులతో ఉన్నది. వీరాంజనము కావలయును. గిట్టి సమ నుడయిన కవిసగడు ఇంకనా. యలుడేరదా?

కాటుకచీకటిలోకిలసి హృదయకోణములోని గూహితమై విశేషమైన ఉత్సాహకృత్తిని ఉద్దేశించి ప్రదీపంప చేయగలవారికి, నిర్విరలోకం గళాయపడకపోయినా వీరరసాధిదేవతమహేంద్రుడు అప్పరికన్యకలచేత అకవివిరుని వీరగానమును గానింపజేసాడు. అప్పుడు వీరపాత్రలోని అమృతమును అలరడే మనల నందరిని త్రావింపజేస్తాడు.

అర్యా! నమస్కే.

దక్షిణభారతముపై-తూర్పాటి తెనుగు నట్టింట 'ఇంతంతై' ఇక నింత
యై మరయు దానింతై' బలయితాండవం చేసాడున్న హిందీని ఎదు
ర్కొని-ప్రచారగల తేనె పూతలోఉన్న కట్టుచేసుమ విచ్చెప్పెచ్చి
మీరు తెనుగునాటి పగువును దక్కించుడానికి చేసిన యత్నమునకు
చాటుసంతోషం.

మీనలె మనపొగుడు కర్ణాటసాహిత్యపరిషత్తు కూడా హిందీపాఠశాలల్లో ప్రేమను కనుక్కుని పూర్తిగా హిందీని ప్రాధుకిస్తున్నదని వింటే మీమార్గం అనఘమైనదని తెలుస్తుంది.

ఒక యెగలా దేశీయులంతా ముగ్ధులే అనుచూచునును వొంటిపాతూకంలే ఒక ఆఫీసు పాపానికును చేయవలసినపనిని మూలచేతానమారు తెచ్చిపెట్టి ఈమనుస్య ప్రత్యాంఘని హృదయాన్ని ఒకటేపుటోపింది. ఆమెకులం గానో ప్రకటాలం గానో. పొందీసి ఉండవలసినవోటునట్టిగా—నడెబజారా? “నెప్పన్న, వడ్డన్నా తెనుగువారు నలుగుండెను పుట్టుకు దిగానుగనన్నది. సంవత్సరంపైగా వాయిచిన మొదలకా అందరికి నిను—(అందిరి). ఇకచూ. ఈయోఇతో ఈమలమును ఇగొకి అంధ్రునున్నోపైపు మరల్ని ప్రబుధాంధ్రున అంధ్రులను అపాదింగండ్డి.

ప్రస్తుతాంధ్రరంగనలం చాలా శవ్యుదాగుల డిపోయి మిక్రాలి
హీనస్థిలో ఉంది. ఆంధ్రప్రదేశ్ జీవనాడి తదేత, శాకుంతలం పు
ణ్య పాశుం తెదకి చువరంగనలాలయ మందిస్థికి గెంటువ రావలసిన
శాస్త్రజ్ఞ ఆంధ్రప్రదేశ్ నలం యెలగెల్ల చాలాది. ఇదవరం మారి
నూచన తెయ్యకపోలేదు. కాన హిందీయ యెమర్గాన్మంతప్రభు
శనిపించలేదు. ఆచార్యులవిషయం ఆనలంనెల ను దాకా ఎంతోదూరం
రాలేక పోయింది.

[illegible]

రామచంద్రపురం

ಇಲ್ಲ,

9F--2--3E

హనుమదిం ద కంటి

(మామిడిత్రులు హనుమద్విగ్రహంపై దాడిగా రూపొందించిన యాత్రాశిల్పం మేము చాలా సంతోషంతో ప్రకటిస్తున్నాము. ఇందులో, వారు, నాట్యం కలిగి సుసంబంధించిన అనేకవిషయాలను ప్రేక్షకులకు జరిపి ఒక దానికొకటి తెలుపిన అవకాశాన్ని చాలా స్పష్టంగా నిర్వహించారు.

తెనుగుదేశంలో నాటక ప్రచుర్యనాల ప్రారంభం యివాళా నిన్ను
కాదు. నలుగురు కావలసివస్తుంది శర్మారై నాను. ప్రజ్ఞులన్ను
అక్షలకొద్దీ శర్మారై నాను. నాటక ప్రవీణత సంఖ్యపూడా చాలా
యెక్కువగానే ఉన్నది.

మనసారాలో నాటకాభిరుచి, ఒక్కొక్క చతురు, ఒక్కొక్క గాన, ఒక్కొక్క వేషం వైష్ణవానికి నూరేసిరూపాయలు నిక్కచ్చిగా పంపించేసేటింక గానూ, నాటకప్రవర్తనానికి కంట్రాక్టు చేయడానికి పంపూ పోటీలుండే లింగవేషానూ పెరిగింది.

కాని ఒకటే కనిపించ వచ్చి లేదు. వేగా ఒకటోకంటే
ఒకటోకంటే ఎక్కువగా ఉంటుంది.

ఇవారి నాటికి ముందానికి ప్లేటో ౪౦౦ బి. సరికి ప్లేటో-
గోసెగిరివాలులా, గానవల్లిపల్లివాలులా వుండేంత ఇలా ఉన్నది.
తెనుగుజాతి యాదవయుగంలో ముందుకి తిరుగుపెయ్యడం లేదు. వెన
క్కి- దిగిజాడేం మాడో లేదు. పక్క-పక్కలకు తూలుతూ నాలో
పులో పేలీలు కొనుకూ ఉన్నది.

నాగతానిని కట్టివేసెనంటే ౧౮ ప్రత్యేక కర్ణాటక కర్తువ పరి
మానగ పొందించిన మహామూర్తువు అంధ్రుడు: కాని మన నలుల
కు కర్ణాటక సంగతం అంటే ఆంధ్ర ద్వేషం కంటేమా ఎక్కువ ద్వేషం.
పోనీ అంటే సొందూస్థానికత్తు వారణ్ కొరికబిలేవు. ఆంధ్రుల వ్రా
పటభూమిసంఘం దానికేమి కేసుగిది అంటే మైదాంధ్రాధిపతి హం
దూస్థానిగతానికే కనక కలక వసే బాడమే లేరు మనవారికే పైగా,
ఏంకేగదా గాలర్ దియకవే గాన మన నలులంటే అనేకులకు ఆత్మ
నిజాంకు కూడా పూరిగా లేదు.

నాటక ప్రవేశము సంగతి చూచి మరల ఇంకను పోగొట్టుకొనే
ఉన్నది. ఇప్పుడు ప్రసిద్ధుల డే ఆఫీసు నాటకాల కర్తల శాస్త్ర
జ్ఞానం లేదు. శ్రుతిపాండిత్యం మేనా లేదు. లోకానుభవం ఆసలే
లేదు. చివరి గోను మన గుంటు ఆనాటకాలను ఇష్టం వచ్చినట్లూ
మార్చివేస్తారు. వనపర్తి సేన పద్యాలు, పద్యాలనుమీకేమీ పాటలు.
ఆపాటలేనా బాబాయిని గో కలకత్తానుండు డిల్లీనుండు దిగు
మట్టియిడు. చొకిరకాలకు ఎదురెటాలు. పైగా కథానగణి నే మార్చి
వెయ్యడం. రెండుమూడు నాటకాలలోనుంచి ముగ్గులు తీసి ఆత
కడం. కొంత భాగాలు చేర్చడం.

ఈ పాటక ప్రవేశించుట, యీనటులను తగినట్లు ద్రవ్యము, ౭౦వ మండలిద్రవ్యము సంగీతంతోసం పడుకూర్చు రచనా, వారిలో నూటికి తొందైతొమ్మిదుగురు పేరుపొందిన గాయకులు వచ్చి ఉచితంగా పాటకచేరి చేస్తూన్న వంటి అత్యుత్తమ మూలము, కవితలతోసమూ, భావాల తోసమూ తెలుసుకూ రచనా;

అవినియోజనములు. పోనీ, కథకోసం తెలుగున్నా రింనామా, నాటిలో ఆ పుస్తక కవచము, కౌట నాలుక కాల నిండిపోతుంది. కంట్రాక్టును ఖజానాపెట్టే నిండుతుంది. “నాకోగం యెంతమంది వచ్చానో” అని నలువక నిర్ణయ మునుపడుంది.

ఈ నాలుక ప్రబుధులవల్ల. చివరకి, కిక్కినకొండానులకుగూడా లాభం వస్తూ ఉన్నది: నాలుక కలిసి ఏమీ పుష్టి లేదు.

సేవర మానీనా, తెలుగు మానీనా మన చిత్రకళికు గూడా నాలుక కాలలో సహాయకమే కనబడుతూ ఉన్నది.

ఈ సమస్యను చూస్తే ప్రబుధులైన హనుమెంట్లకింటి గారితోటి యువకులకు—అధునికాంధ్రవాద్యునిర్మాతలలో మంచి భిక్షుత్వ త్వ కలవాలు ఆచార్య కలహం లో ఆశ్చర్యం లేదు.

అయితే ప్రబుధాంధ్రులు ఈ సంగతి తెలవకపోలేదు. ఈ సంగతి ఎవరూ, యా ప్రయత్నమూ కూడా లేకపోలేదు. హనుమెంట్లకింటి గారు కూడా ఈ విషయం స్మరిస్తున్నారు. కానీ వారు అప్పుట్లో ఇలాగే ఉన్న చెయ్యలేదు.

గతంలో క సందర్భంలో ప్రబుధ సంచితో గా మెట్టి సత్యనారాయణ ... ఏ నాటి “ఆంధ్రులు—నాట్యం” అనే వ్యాసం ప్రకటనా మేము. ఈ విషయంలో చచ్చిపోయిన ప్రాచీనం చేశాము. దాని మీద మామిళ్ళు ఈ కటిగింటి కుట్రం రావు లేదు. ఏ గానం చెందు మునుప వ్యాసాలు, చాలా విలక్షణతలు రాశారు. అంతే.

అప్పుడు మరెవరూ ఆ విషయం కలగలేదుకోలేదు. కానీ ఏదో సమయంలో మెట్టి మాత్రం మాకు యావనియం నూచిస్తూ వచ్చాడు.

నకే.

ఇప్పుడే నమో మంచిపోలేదు.

మామిళ్ళు. హనుమెంట్లకింటి గారు నూదన సమయంలో మేము పూడి నాట్యం చేసి సందర్భించిన చచ్చిపోయి మెట్టి ప్రారంభోత్సవం చేస్తున్నాము. నటలకు సందర్భించిన సకలవిషయాలలోనూ, నాటకాలకు సందర్భించిన అన్ని అంశాలలోనూ, శ్రీకృష్ణమూర్తిని అభినయిస్తాము. ఒక్కొక్క నాటకాన్ని గురించి, ఒక్కొక్క సంగతి గురించి వ్యక్తమైతే లేకుండా బాధ్యత వహించి రాయబడ్డ వ్యాసాలను ఆన్సిట్టిన ప్రకటనాము.

ఆంధ్రనాటక కంపెనీని కళాకారంగా చెయ్యాలని హనుమెంట్లకింటి గారు పనికివ్వం. అదనపుభూతంగా కూడా చెయ్యాలని మాత్రా కి.

నాటకాలలో నాటక టాకీఫల్లులనుగలంచి కూడా మనం చూపనిచెయ్యాలని ఉన్నది. తెలుగులో టాకీ ఫిల్ములం అంటే డైరెక్టర్లకు ఏమీ లెగిపో లేకుండా ఉన్నది. నటులకు అప్పుడే తల లిరుగు కట్టిపోయింది. కానీ దేశీయులు తెలుగు టాకీలు చూడడానికి సిగ్గు

చుకున్నారు. కారణం తమకు తెలిసిన భాషలో టాకీలు రావడమే. చివరకి తెలుగు టాకీల గతి పసిపిల్లలలో ఫిల్ములీసేటంతవరకూ జరిగిపోయింది. రాష్ట్రోత్సవం లైన అన్యభాషలవారు మన హబ్బు దోచుకోడానికి ఏవుపాయాని కైనా అంగీకరించి సిద్ధమడతారు. ఇవేతల మరో వ్యూహం చెలామణి కా లేక వారి నాశ్రయించుకుని ఎంగిలి మెసుకులతో తృప్తిపడేవారు మనలో చాలామంది కనబడుతున్నారు. మనం యాదునీతని వదలించుకోవాలి. హనుమెంట్లకింటి గారు కూడా యావనియం ఉద్దేశించే నున్నారు.

చాలా సంతోషం.

ఈ చచ్చిపోయిన సంబంధించినవాటిలో విషయపూర్వ మైన ఒక్కొక్క న్యాసానికి మేము అయితేసి రూపాయల హరితోపికం ముస్తాము. వ్యాసంలో భాష, ప్రజా, హేతునివ్యాసం, నిర్విఘటన భాగం వన్నీ సరిగా ఉండాలి.

జ్ఞాపి —

ఈ సలహా యిస్తూ, మామిళ్ళు హనుమెంట్లకింటి గారు, హిందీని గురించిన ప్రావీణ్యాలయం యి కట్టపెట్టవలసింది నమో మాకు నూదన చేశారు. కచ్చితంగా.

కానీ నీలులేదు.

అది కట్టపెట్టడానికి కంకా సమయం రాలేదు. కాంగ్రెసును మధ్యపెట్టి, నడిచిదేగి భాషలను చంపివేసి, నాటిసానే తమ భాషను ప్రత్యేకంగా అని ప్రకటనాత్మక చేస్తూ వున్న హిందూస్థానీల కంకా మనవారు గిరిపాఠం నేర్చడం లేదు. ఈమధ్య కాంగ్రెసు అధ్యక్షునితో కలిపి ముగ్గురు హిందూస్థానీలు వచ్చి ఇక్కడ పరప్రత్యయ సేయబడులకు పురయెక్కించి వెళ్ళారు. వారు మన చిపులకు కూడా యెవరోపడుతూ మాట్లాడారు.

అయితే ఇది యెంతో కాలం అక్కరలేదు. గుంటూరు వచ్చి రాలలో యవకులు హిందీని పూర్తిగా యెదిరిస్తున్నారు. కాంగ్రెసు ఉన్న హిందూస్థానీల ప్రాముఖ్యం యిస్తూ యెంతసేపూ అక్కడే ముహూగుతూ ఉన్నది. కనీసం తృప్తిపడేములైన దాక్షిణాత్య ప్రముఖులు హిందూస్థానీల మాయావాసులలో యిరుక్కపోతున్నారు: కానీ సోపలేజాన్ని ప్రేమించే యవకులకు ప్రపంచం అంతటితోనూ సంబంధం ఉన్నది కనక—ఉండేదిరాని కనక వారు హిందీ నిరూపయోగితనూ, సురాక్షిమణాన్ని పూర్తిగా గుర్తించగలిగారు.

ఏది యేమయినా, ప్రబుధాంధ్ర, యిప్పుట్లో హిందీ ప్రావీణ్యాలం విడిచిపెట్టలేదు.

సంపాదకుడు)

Suppliment to the Issue.

కళాభివర్ధన పరిషత్తు

ఇన్నిచోపేట, రాజమండ్రి

(ಸಲಹೆಗಾರಿವಾರಿ ಯಂತ್ರ)

మా వద్ద ఉధృతినికల గ్రంథా లన్ని సద్ధంగా ఉన్నవి. ఈ కేట్రాగులోలేనివి, ఎప్పటికప్పుడు, కొత్తవికూడా సమకూరుస్తూనే ఉంటాయి. పోస్టుఖర్చులు కొనేవారే పెట్టుకోవాలి. ఒక రూపాయకు తక్కువ వెలగల పుస్తకాలు పీ. పి. గా పెంచము. చాలాపుస్తకాలు ఒక్కమారు తెప్పించుకోసేవారికి ధైర్యపార్శులుగా పంపుతాము. కనక పార్శులు ఏప్రేమనుక: పంపాలో వివరంగా రాయాలి. అడ్వాన్సు పెంచు ఆర్డర్లు, ధైర్యలో పంపము. లైబ్రరీలకు ప్రత్యేక శ్రద్ధ చూపిస్తాము.

పూలదండ-మొదటిభాగము

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారి చిన్నకథలు ఈపేరుతో వాల్యూములుగా ప్రకటింపబోతున్నాయి. ఈ మొదటిభాగం అచ్చులో నున్నది. చిన్నపైజు. పెద్దఅచ్చు. చక్కని టైండు. కొద్ది రోజుల్లో నెలువపూయింది. పేరుపొందిన కథలు. ఒక్కొక్కటి ఒక్కొక్క నవల అని చెప్పవచ్చు.

ప్రజుద్ధాంధ్ర-అయిదో సంపుటం

౧౯౩౪ సంవత్సరపు ౧౨ సంచికలూ (గ్లాజు)
ప్రతి చక్కని బైండింగ్తో అమ్మకానికి సిద్ధంగా
ఉన్నవి. కొద్ది ప్రతులు మాత్రమే ఉన్నవి.
పోస్టాజులతో వెల ౨-౦-౦.

ప్రబుద్ధాఽధఃసూనవత్రిక

సంపత్తరచందా, వాష్టికసంచికతో ౧-౮-౦
సంపాదకులు శ్రీవాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు.
మనవారికి ఆంధ్రత్వాన్ని ఉజ్జీవింపచేసే పత్రక
ఇది ఒక్కటే. చిన్నకథలకూ వ్యాఖ్యానాలకూ
ఇది పేరుపొందనది. శాంపిలు ప్రతి ఉచితంగా
పంపుతాము.

ప్రబుద్ధాంధ్ర-వార్షికసంచిక

ప్రబుద్ధాధిభక్తు యీయేడు జులైలో వార్షిక సంచిక ప్రకటిస్తున్నాము. చందాదారుల కది ౦-౮-౧౦ లకు ఇస్తాము. తెనుగులో స్వలాంటి సంచికలే దీనే టట్టు ఉంటుంది. ఇతరులకు లభించడం కష్టం.

క్ర.సం.	వివరము	పాటికత	సంఖ్య	వివరము	సంఖ్య
1	కవిగౌండల వెంకటాచార్యుగారివి	పాటికత	0	కుమారకంఠము	0
2	విప్రసందేశము	0	0	జనపదములు	0
3	జంటలు	0	0	కలయతము	0
4	క్రయము	0	0	మాతృదేశ సంకీర్తనము	0
5	నెలపాలుడు	0	0	ఈ పుస్తకాలన్ని ఒక్కమారుగా	0
6	వివిధకుసుమావళి	0	0	చదువులముత్యము	0
7	చదువులముత్యము	0	0	పుచ్చకునేవారికి	0

[illegible]

[illegible]

నరహాస్ శెట్టి వేంకటరత్నంగారివి	కర్ణపాతెల్ శ్రీమారావుగారివి	భమిడిపాటి కామేశ్వరరావుగారివి
ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్యము ౧ ౧	సాహిత్యము ౧ ౧	ఆంధ్రము ౧ ౧
మరియ్యపూడి వేంకటశర్మగారివి	మరియ్యపూడి ౧ ౧	కాలక్షేపము ౧ ౧
మధుకర్ణ ౧ ౧	మధుకర్ణము ౧ ౧	ఆంధ్రము ౧ ౧
నిర్మలభారతము ౧ ౧	ఆంధ్రదేశము మొదటిభాగం ౧ ౧	నిజం ౧ ౧
కాలవేంకటాచార్యము ౧ ౧	ఆంధ్రదేశము రెండవభాగము ౧ ౧	నల్లది సుబ్బారాయుడు గారివి
భీష్మనివర్తిత ౧ ౧	(నిర్మలభారతము పోటీకి వర్తించదు)	నమరాయచాటు ప్రబంధము రేపగు ౧ ౧
సాధుసంతోషము ౧ ౧	రంగపురం కళాసాహిత్య సమితివారివి	కానీకోటయందు ౧ ౧
కోయిల పాటలు ౧ ౧	సంజయరాధాభారము ౧ ౧	అగ్నిజ్ఞాన శాసనంతులము ౧ ౧
వీరమహానాటకం ౧ ౧	శ్రీనివాసరాధాభారము ౧ ౧	నేనీసంగమము ౧ ౧
నవాకావీణము ౧ ౧	సంజయశ్రీనివాసరాధాభారము ౧ ౧	మల్లికార్జున ప్రసంగము ౧ ౧
పెనుమొదల వేంకటరత్నంగారివి	వికాసము ౧ ౧	ప్రబంధ సంగ్రహము నాటకము ౧ ౧
రత్నాపరము (భంజకవ్యాసము) ౧ ౧	కర్ణ చరిత్ర ౧ ౧	సంజయశ్రీనివాసరాధాభారము ౧ ౧
త్రైవిధ సేవ కామసూక్తి చంద్రగారివి	కావ్యసంగమము ౧ ౧	విక్రమార్కము నాటకము ౧ ౧
నూతనరాధాభారము ౧ ౧	శ్రీనివాసరాధాభారము ౧ ౧	నూతనరాధాభారము ౧ ౧
నూతనరాధాభారము ౧ ౧	కావ్యసంగమము ౧ ౧	సంజయశ్రీనివాసరాధాభారము ౧ ౧
కుగతేత్రసంగ్రహము ౧ ౧	వివాహము ౧ ౧	ఆంధ్రము ౧ ౧
శంభుకవచ (శత్రురామచరిత్ర) ౧ ౧	జానకి పరిణయము ౧ ౧	సంజయశ్రీనివాసరాధాభారము ౧ ౧
కుప్పసామి శతకము ౧ ౧	నాగదమహర్షి చరిత్ర ౧ ౧	భక్తచింతామణి పాకెట్టు ప్రతి ౧ ౧
వివాహవిధి ౧ ౧	మధుర సుఖసృష్టి దీక్షితకవిగారివి	కావ్యసంగమము ౧ ౧
అంధ్ర శేషగిరిరావుగారివి	కావ్యసంగమము ౧ ౧	సంజయశ్రీనివాసరాధాభారము ౧ ౧
కేయోగభావచరిత్రము వచనము ౧ ౧	మొదటి భాగము ౧ ౧	విశ్వరూప వ్యసించే వచనము ౧ ౧
బొడ్డు బాపిరాజుగారివి	రెండవ భాగము ౧ ౧	నైవేదిక స్మృత్యుపసమము ౧ ౧
విపంచి (భంజకవ్యాస సంపుటి) ౧ ౧	మూడవ భాగము ౧ ౧	ఆంధ్ర మేఘ సందేశము ౧ ౧
వివేకవర్ధిని గ్రంథమాలవారివి	నాల్గవ భాగము ౧ ౧	నూతనరాధాభారము ౧ ౧
మధుమత (శివరాత్రి యాత్ర) ౧ ౧	అయిదవ భాగము ౧ ౧	భామినీ విలాసము ౧ ౧
అంజనయ్య (నాటకము) ౧ ౧	ఆరవ భాగము ౧ ౧	సతీసత్వము ౧ ౧
పాంశపాంశము (నాటకము) ౧ ౧	ఏడవ భాగము ౧ ౧	సతీసత్వము ౧ ౧
పీఠములపై ఆచార్యరావుగారివి	ఎనిమిదవ భాగము ౧ ౧	శాంతిమహానాటకము ౧ ౧
వివాహసంగ్రహము ౧ ౧	నొమ్మినవ భాగము ౧ ౧	సుమనో మనోజము ౧ ౧
ఆంధ్రవాణియ చరిత్రము ౧ ౧	పదవ భాగము ౧ ౧	గ్రామ్య పదప్రయోగము ఆంధ్రానర
వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారివి	పదవ భాగము ౧ ౧	చిలుకూరి వీధిద్రావుగారివి
ప్రతిమా నాటకము ౧ ౧	పదవ భాగము ౧ ౧	శ్రీనాథకవి ౧ ౧
భగవద్గీత ౧ ౧	అయిదవ భాగము ౧ ౧	అగ్నియ రామరాయలు ౧ ౧
కడుపుతొట్ట ౧ ౧	ఆంధ్రము ప్రకారము వారివి	సమీక్షా సంగ్రహము ౧ ౧
కపోతకర్ణ ౧ ౧	నీలాదేవి వచనము ౧ ౧	ఆంధ్రము చరిత్ర ౧ ౧
మాన్వల్క ముచ్చట ౧ ౧	కుకూరాము చరిత్ర ౧ ౧	భామమణి చరిత్రవారివి
విశ్వాసము ౧ ౧	విమలమణులు ౧ ౧	అపోహవేషము నాటకము ౧ ౧
మర్త్యవిలాసము ౧ ౧	సావిత్రిదేవి ౧ ౧	శాంతిమహానాటకము ౧ ౧
చిన్ననాటి చేష్టలు ౧ ౧	సతీదేవి ౧ ౧	కావ్యసంగమము (నవల ౧౧ భాగము) ౧ ౧

మూలక సమీక్షకుల గ్రంథాలన్నీ దొరకును, రూపాయకు తక్కువగలిగిన పుస్తకాలు వి. పి. గా. పంపము. పోస్టుఖర్చుల కొనుగోరు భరించాలి.

కొల్లూరు ధర్మారావుకవిగారు

శర్మకేమిలో చలేదు. వెలూఖున నాలుగుకోణాలుండి. పెన్నుకి అవకాశం లేదు. శత్రువులకు యివ్వకపోతే నాలుగుకోణాలను వాటికి ప్రత్యేక ప్రయత్నం కాదు. వారప్రత్యేకంగా సాగలేక మానవప్రత్యేకపెట్టినా, వ్యాసాలకోసం— మేలైనవనకుకోసం— కడుముఖాలు తెప్పించి కాదు.

మేడమిడిగదిలో కూర్చున్నాడు. టేబిలుమీద హరికనులారంభం జేగంటిగానూ వెలుగుతూంది. టేబిలునిండా కట్టలకొద్ది వ్యాసాలు పడివున్నాయి. కున్నీలోకూర్చుని ఒకొక్క టేబిలి చుట్టవంటి అని భించేడు. ఎందరికి లాల్లూనుంకో ప్రవహించిన యాసామగ్నిలో తను బద్ధులూహించు, 'ఇది, మంచి, ఇది, ముక్క' అని ఎంపుతు చేస్తూ ఎప్పుడోకి తెనులగలడు? మంచినది యెంచినవన్నీ అమూలా గ్రించుమాతూ, ఎన్నోరాపుదువును స్వేచ్ఛగా దిద్దు బాట్లుచేస్తూ, వేరే ఫైలుబుక్కులో పెడుతున్నాడు. రాత్రి పదిగంటలైనవి. పుష్ప చెక్కలలోనుండేయెంపుడు దొరకి లేచు. ఫైలుబుక్కులోచేరిన వన్నీ అమ్మిలోకి జెక్కచూచునుంటే ఇంకా ఓభారం చూసిందికాదు!

శర్మకి కిన్నెడలో లాడులేను! ఇంకావేంచెయ్యను? కొందరు వ్యాసకర్తలు వినియోగార్హికిగానూ లంగంపూర్వకిగానూ ఉత్తర రాష్ట్రప్రాంతాపంపన న్యాయమేడైనా వేసేస్తేనో!
“మహాశయ!”

తామివ్యాసమును వెంటనేప్రవరించి ఆసంచిక నావేరినవచ్చుచిందావూ వి. పి. చేయ ప్రార్థన.” ఇత్యాది— ఛీ! తనకొరలన నిలుస్తుందా, అలాగైతే? అని అభిప్రాయం. ఏదేనా కథ తన ప్రాసే ఆఖాళీ నింపితే అందంగావుంటుంది.

గోడనున్న గదియారం పదిన్నర కొట్టింది. శర్మ కున్నీలోచేరుచి అలాచేరలోనుండే పూటకోసం. నిశ్చలంగా అసంగించున్న నిర్గుణ స్వర్ణాకృతికాతూంగి గడియారపు టుక్కుటిమ్మలో. ఉండేఉండే పీడికొననున్నకక్క అకాశంలో మునుపులేని చూసి మొగుగుతుంది. పైలున్నర దూంనుంచి వచ్చున్న యేదో గుప్పురైలు ధూంకంపంలాగ శబ్దమింది ఆ నిర్గుణ్యంలో..... ముగలు సామ్రాజ్యంమీద గునుబాటుచేసిన కివాళికాలం తనకిధను నిర్ణయించును. కిథానాయకకోసం మెదడులోని గునులపెట్టెలన్నీ నవలెస్తూ నిమాలితలోచనువయేడు శర్మ. చిన్ననిద్రముప్పు కిమ్మింది.

* * * *

దడిదడ పడుగులపాటూగా పీడితలు పెవకో బాడేస్తున్నారు. క్షణ తలుపు తీసేసరికి పోలీసు ఇన్ స్పెక్టరు శర్మని “గుడ్ మార్నింగ్” అన్నాడు. “దయచేయండి” అని మేడమిడిగది శర్మ దారి తీసేడు. ఇన్ స్పెక్టరుండుకొచ్చేడు చెప్పా. క్రిందటి నెలలో తన డిటెక్టు కథ చూసి విస్మయమై వుంటాడు. బహుశా నూపరంబు తనకి పి. వి. డి. ఉద్యోగం యవ్వదలచి నట్టుంది. అసలే కవి, అందు పైని సంపాదకుడు! తనకి తన కలానికి ప్రపంచంలో లాంగని

జేమంది? లోకాన్ని అణచేస్తు సిరాలో యేడ్చించగలడు, నవ్వించగలడు; స్పృష్టించగలడు, సంహరించగలడు; సర్వసాక్షిగా పరికించగలడు. తనని గౌరవించుచు లోకానికి గౌరవం!

టేబిలుపై తన యెగటి కున్నీలో ఇన్ స్పెక్టరు సుతికిలబడి ఒక విషయపు నవ్వుతూ టేబులోంచి పచ్చకొగితం తీసేడు. శర్మ అది అంది పుచ్చుకుని చూసుకున్నాడు. హాస్యశ్రవం! రాజుద్రోహానికి తన మీద వారంటు! శర్మ “మొహాన్ని కిక్కివేస్తే నెత్తురు లేదు. తన రాజుద్రోహం చేసేదా? రామచంద్ర! తనేవాటివాడనీ! సూర్యాస్తమయం ఎరగని బిల్వసామ్రాట్టు మీద తాను పెడపనా? కథలు రాసుకుని కాలక్షేపం చేస్తూన్న పరమానువు హిమశిఖరిమీద ఖావేషయా! తనేం చేసేడు, యేం చేయగలమా? ఇంతమా, రాజకీయాల్లో నిన్ను నూ కలగజేసుకోలేదే! ఇదైతేమనన్నాడూ— చానికం! అది మొహానింటే తన చందాదారుల్లో సగం శిక్షివా తాను గనకా. అంతే, మన రాజుద్రోహం యెక్కిదా?

“ఎవరికి సాక! హాదాం కండి.” అని వికటపునవ్వు నవ్వుతూ అన్నాడు తనువు దాల్చిన హాసం స్వరూపం.

మన గడువులేను. అని వెంట పోవలసిందే. టేబిలు మీదిపై, డ్రాయర్లలోపి ఒక గంపెడు చెత్త పోగుచేసి టేబులు నింపు గున్నాడు ఇన్ స్పెక్టరు. కొన్ని పుస్తకాలూ, ఉత్తరాలూ కూడా సంగ్రహించేడు. ఇద్దరూ మేడమెట్టు దిగి పోయారు. శర్మకుటుంబం (ఒక భార్య, ఇద్దరు బిడ్డలూ) పుట్టింట ఉండిపోదాన్ని, చక్కని నవల భార్యనిలో అతను పీడ్లీలు చెప్పడానకైనా అవకాశం లేక పోయింది. ఇన్ స్పెక్టరు యింటికి వీగం వేసి జిక్కు యెక్కు పున్నాడు.

మర్నాడు శర్మ “నేనేవకోసాన్ని” జైలు కెల్లిపట్టు పట్నం అంతా కొంపపోమూగ వార్త అల్లుతుంది. పేరు ప్రఖ్యాతులేని చచ్చి పాక్ లైన్సులో కలకాయల్లాటి ఆత్మరాలూ అన్ని ప్రత్యేక లోనూ కనిపించేడు. కొన్ని కిట్టని పుస్తక లిఫ్ట్లకి కుప్పదారుడనీ, దేశద్రోహి అనీ, సంపాదకయంలో గట్టిగా నిందించేయి. శర్మని యెన్నడూ ఎరగనిచూ కొందరు ఇంపి జీవితసంగ్రహం పెవర్లలో చిట్రంగట్టి ప్రకటించు. “శర్మ అలా గున్నాడని అనుకుంటూ న్నారు కాబోలు: అబ్బే, ఉద్దండపిండం!” అని ఆతని పేరన్నమా వినని తగుమనుగులు సిటీకిబ్బుల్లో చెప్పకోడం అనంభించారు. “నే నూకర్నా క్లాస్ మేట్సు మేనండీ, నాకు చెప్తారేమిటి అతనిసంగతి? ఎప్పుడో ఉబుకుతాడని నేను మొదట్నుంచి అనుకుంటూనే వున్నా” అని ఒక ప్రాక్టీసులేని పిల్లమా (శర్మప్రత్యేక చందాయే నాయుచ్చివుండ డెత్తు)—ఇలాగ శర్మ కీర్తి కంఠంబాక్కసారిగా విగజిమ్ముకు పోయేయి నాలుగుదెసలా! అది కారణంగా, శర్మ తాలూకు పట్టి పరు అఫీసు మీద ప్రజలంతా విరగబడిపోయేరు కాపీలకోసాన్ని. ఏమిటి చెప్పా ఇతమరాసిన రాజుద్రోహం! ఈ వెంటనే సంపాదిం

మహాకావ్యే, ఉన్న ప్రభులేనో ప్రభుత్వం స్వాధీనం చేసుకుంటారు!" సంపాదకీయమేనా సంకల్పించాలని, ప్రజలంతా వాతాకావల వైతం కొనుక్కు-పోయేను.

నాలుగు రోజులనాడు మేస్ట్రీలు కచేరీ కాంపౌండ్లలో ప్రజల నిండిపోయారు. ఆ తేదీ శనివారం కేసు విచారణ. ఇద్దరు పోలీసు వాళ్ళు కర్మనితోడ్పుకు వచ్చి కొన్నిచాలలో ప్రక్కగా నిలబడ్డారు. ఆరివి ముఖం కొంచెం వాగుననం వచ్చి కలిదనీ వింటాడాన్ని త్యాగమూర్తయొక్క తేనెం పుష్పంపడేస్తాంది. కటకటాలుంటేన అనుగుమిత న్యాయమూర్తి సహస్రప్రవృత్తితో యేనో పరీక్షిస్తున్నాడు. ఆరివి పాదసన్నిధికి వేరెంచి గుమస్తా నిల్చుని చవికి కలం పెట్టుకుని అమ్మ లకు సోక్షిస్తున్నాడు. కొన్ని వారి కారోగం చేప విండా పని పున్నట్లుంది. కామరెంచి ఎట్టాన్యాయవాదులంతా పుట్టకొని కాగితాల దస్తరావాలోకి పరీక్షలయందు ఆ గుర్రాని కొనిపోయారు. కొంచెం పుష్పం పెట్టి- నీగి కాగితాల చాటుగా చేసుంటిచ్చి, వాటిని కుబామ్యలతోనే కలుపుకున్నాడు.

కొన్ని తెగదాయాలైన ముస్లిం వాళ్ళు కూడా వచ్చారు. ప్రభుత్వపరీక్షలు చేసేలేదే, కర్మ అనే యితడు కేవలం వా ప్రజామైసలటల పన్నేవాడనీ, ప్రజాస్వామ్యంపట్ల ప్రభుత్వక్షేపంకొరకు దానికి ఆసే కట్ట వ్రాసినానీ, ప్రకటించినానీ, విన్నవించిందిట పుట్టకపోనో కొన్నిచాల వాళ్ళు చేసేదా, "కొన్నిచాల కల వైతే, ఇండు పరీక్షించిగా గా-ద్రోహానికి సహాయపడేమే కావండా, కేవలం వివేకకావని బుద్ధివంతులైన బిడ ఉన్నవారైనా వ్యవస్థాంతరీ పుష్పది ప్రవృత్తి-పట్టా-అతడు గురితల న్నాడు. మేస్ట్రీలు ఆ ఉత్తరం పుచ్చుకుని ముద్రాయొక పెడికి వినీ- చేయి:—

—“స్టాన్లీ కంపెనీవాని శువాగులూ తూటాలూ తయారుచేసి సప్లైచేస్తారు—నాకు యేజెంటు వా-య్యయి పుడు. మన కడకి—” అంతకాగితమ మీగా చదువును యీ అచ్చగించి కనుపెట్టున్నాడు. తక్కువ కాగితమంతటా సిగ్నా బిడపోయి నల్లని మరక తేరవుం.

కర్మ తరఫున వాడింగ దానికి ఫిర్యాఫున ఒక గుర్రవణీలు సిగ్నపడి పోయి:—

“కోర్టువాని ఇతని రాసిన కథలన్నీ చిత్తగించివచ్చు. ఆరి-లబా రంపకంగా వుండే ధోరణిలో వాస్తవంగా నానీవవని నడిపితే తెలుస్తుంది. ఇచ్చొకా టాడి ఉద్యోగము నంపాకిరిచడం, కర్మ కార్మిక మృత్యులు అందరినీ త్యక్తకారంగా చూపించి, పన్నీయెప్పు గారి కుమారుడు అనలు వివాహానికి అంగీకరించక పోయి, ఇత్యాదిగా లోకసేవి పోతూవుంటాయి. ఇతని కథలు, అలాంటి వన్నీ అమ్ముడుపోవడానికి కర్మ మైసనే కానీ మరెంలే లేను. వాట్లోకా-ద్రోహపు అంతరీకణ పుష్పనడం అజ్ఞానజన్మం.

అని లెక్కపట్టి తన తరఫున సాక్ష్యం కొనం ఒక ఉత్తరం చూపేటందుకు మేస్ట్రీలుగారి అభ్యయనిపరక చెయ్యమనికోరెడు. మేస్ట్రీలు కేమీ అరంకాలేదు. తనకుమారుడు కొన్నిజలపల సిగ

రెట్టుకొలుస్తూ దూరంగా నుంచున్నాడు. అప్పుడతడి పిలిపించి బో వెళ్లించేను. గవర్న వెంటాడి వణీలు కాసుచేస్తానన్నాడు.

“మీరు మేస్ట్రీలూ గారు అబ్బాయిలా?”

“జూను”

“కయ్యు?”

“అవును”

“ఈ కైదని-కర్మని—మీ రెండుగురు గా?”

“తెలుసు”

“ఎట్టాగి !”

“నాకు తేటయందు చాలా సంతా. నాన్ని గాతే నాకోకి రైఖం కొని యిచ్చేను. ఒక సారీ యాకర్మ గారి పేపర్ల—“స్టాన్లీ” కం పెనీవా- ప్రకటన, రేట్టా, మోచినట్లు పుష్పండ్రి, యాయన చేరి పుత్తెరింగ కాలు అడక పెని కొనిమీద చేరియ ర్మమి. గానికి కొంట నే యాయన బా-వ్రాతా-క-దాను.”

“నిన్నా-కడకి?”

“అన్నీ, నిన్న రాత్రి వచ్చింది. నాన్న గారి అంగారో-నాను జవాబు చేస్తేడు. ఎక్కో, పాపండ్రి.”

ఆ ఉత్తరం చూచేసరికి, మేస్ట్రీలు అచటాని వినోయింది. గాని చివ్విపా-పోలీసువారికి గురికొని, కర్మ పరీక్షలమీదకి వెళ్లింది! పొటన పట్టాని విడుదలచేసేను. కార్మికం వెలపలికి వచ్చేసరికి “కర్మ గారికి వై-అని పుట్టెంచి, ప్రజలలో పడేసరికి, అతడు కలంపడాని కుతూహలంతో ఇద్దరు ముఖం లమారతంగా అతన్ని వినినవా గాటిలోకి యెత్తేని బుజాలపాని నిలచేటుకుందా ము!”

* * * * *

అలోన్మీదా కుప్పిలో నిద్రించిన కర్మ మచ్చెమటలూ పోసేపోయి పాలకున గన్నాడు. పొలకరారండాలో చిద్రిష్టాన్న ఆరివి భార్య “టుంగ్-న శోభిచ్చి గదిలో ప్రవేశించి, “లాంతకేడ?” అని అడిగింది. స్వల్పసీమలో కంకా ఓకొం పెట్టుకునే కర్మ “ఇం క్వికరే?” అన్నాడు. టేబిలమీద వున్న కొంతను, కర్మ గంపా గోడంలో కా-అగిరి నేలపడి గడుగుడుప్రాణంతో అగుతూ మండుతూ పుంది.

“అయ్యో, కొంతను తన్నే సేగెటికి? ఏంకేస్తున్నామా?”

“కర్మ ప్రాదామని అలోచిస్తున్నా నే”

“బానుంది. పలకరితమాని తెలిపేయ్యకొండి. అగిరిపెట్టె యొక్క-డుంచే, యా-కంతన వెలిగించాల్సి”

కర్మ భార్య కొంతన శోగించి కట్టి నులుముకుంటూ, “యేకి, యెలాగి ముదరలేట్లో కథ చూశాం” అంటూ టేబిలమీద క్లిష్టతోవున్న కాగితాలండుకుంది.

“ఇదేమిటండీ, బుట్టెడు సిరా యింగమీద తన్నే సేను; యేం రాసో-క-కాక్షరం కనపడేదు.”

“నిజం? నా కడ కల్యాచిందరి నుమా.”
 “నువ్వకల కానుగద!”
 “తెల్లపడి దేశభక్తుడవును.”
 “పోవ్వేండి, మీ కుతూహలం కలలోనైనా తీరిందే.”
 “కలలోనూ కథల్లోనూ సీరదాని కేముందీ?”
 “చివరకి కథ వ్రాయడం మానుకుని కలలుగంటున్నావా?”

“అదే—తెలువాతనకి రాయాలి, యేం రాయనా అని చూస్తున్నాను—అప్పుడే ఒంటిగంటేంది.”
 “కష్టపడి కనుక్కున్నా కల గాకే నోనియ్యవేమే? అదే చూపుని రానేనీ పడుకోండి.”
 “నివాపి—కథకథలుంట్రీ—బాగా చెప్పవు!”

తెలుగు డ్రిల్లు*

గురుమూర్తి కామేశ్వరరావు (ఎ. పి. సి. స్కూల్)

‘తెలుగు డ్రిల్లు’ అను పేరుగల పుస్తకం ౧౯౩౬ లో ప్రచురించబడినది—అంటే ఇప్పటికీ సుమారు నూరుసంవత్సరాలకుందట అచ్చయిందన్నమాట. ఇది శ్రీనివాసరావు పుటల పుస్తకం. ఇదగ్గరే తెలుగు కాగితాలు, పోస్టర్లు, ఈ పుస్తకం ముద్రించిన డి. సి. పుటల గల సంచికలుగా ముద్రపరిచబడింది. శతాబ్ది అసంచితలన్నీ కలిపి పదిన్నేండు తెయ్యబడ్డాయి. చందానాలు అను ఈ పుస్తకం ౧౯౩౬, ఇతరుల ౧౯౩౭. అకాలంలో ఆనే కాణాలకల పుస్తకాలు ఎన్నోకల వీరుగా వుండేవి.

‘తెలుగు డ్రిల్లు’ రాణమహేంద్రవం కామేశ్వరరావు ద్వారా వ్రాసిన తాతామాయగారిగారి పురి. వా. స్నేహితుల ప్రశ్నలపై సులభమైన శాస్త్రీయంగా వాన్ని వివరించిన పుస్తకం. శ్రీ శాస్త్రీ గారివద్దనుంచి నేను పొందుకుని నానిలోని సుఖము తెలియ చేస్తున్నాను.

‘తెలుగు డ్రిల్లు’ రచించినాయన పేరు ‘అయ్యన్న’. అయ్యన్న తనయింటిపేరు పుస్తకంలో యెడలా చెప్పబోలేరు. కాని అయ్యన్న కంఠంవారే నీతాతామాయగారు. అంతేత అయ్యన్న యింటిపేరు ఎర్రవానిన్నమాట. ఇతను మెరిసేది తెలుగువలెను.

అయ్యన్న సైనికోద్యోగి. విడుదలలో కూడా అతని పూర్వపేరు సుబేదారు మేజరువర్గ బహదూర్ అయ్యన్న.

‘తెలుగు డ్రిల్లు’ను అయ్యన్న రచించడానికి కాని మేముటలై ‘గద్దూరు’న పట్టమల పాఠశాల (పు. ౧) నకు పంపించిరి. అంటే, అప్పటివరకు అమలులో వున్న సైనిక పదకుల మార్గముయ్య. డి. సి. తపదకుల యేర్పరచు డాయి. ఈ పాఠశాల సైనికుల కంఠకి తెలియకయ్యవలసివుంది. ఈ కొత్తపట్టం ముదల పొందూ సానిలోకి అనుదించబడింది ఈ యందు సానికొమ్మలు తెలుగులకు ప్రకటముగా గోదరము కాపు (పు. ౮.) ఈ విషయం తెలుసుకొని మేజర్ బాన్ కిల్చిండు అడ్డప్రకారం యెవ్వడొకటి బుగ్గదొర ౮-౩-౧౯౩౬ నాడు అయ్యన్నను కలిచి డ్రిల్లును తెలుగులోకి అనువదించవలసిందని ఆదేశించాడు. అంతేత అయ్యన్న హిందూ

సాని అనువాదాన్ని తనకుని ‘మందునానీ’ అను అధికారిను నిర్మించాడు. కాని అయ్యన్న ముగ్ధుడైనా అయినా అతను సానికొమ్మల అను కల్పించినాను—నాడు. (పు. ౧.) సైని అధికారులలో, సైనిక వారిలో పడినదానిని యింగ్లీషులో వున్నాయి. వాటిలో కొన్ని సానికొమ్మల అను కల్పించాడు. కాని, అతనిని ఈ పుస్తకం ఇంగ్లీషులోంచి తెలుగులోకి వదిలించాడు. ఇంగ్లీషు వారిలోని గాటని వ్యాఖ్యకూడా రాశాడు.

తెలుగు డ్రిల్లు ౧౯౩౬ లో వుంది. అది యేవరు రాశాలో ముని. కేయము. కాని గాని అయ్యన్న యాభిప్రాయాలలో ఎందుకు వ్యాధి? వ. పూర్వం. అప్పుడొకరిలో వుంటూనే ఈ అనువాదం అయ్యన్న. సైనిక సానికొమ్మల అను—యా దొపు శిక్షోపదేశాన్ని ముగ్ధుడైనా, తనకులోపలకిన ముందు—యా తెలుగులోనే పనియొగించబడ్డాయి. ఈ మేముగా యెంకో కల్పించి అయ్యన్న యా సానికొమ్మల రాశాడు.

ఈ పుస్తకం ప్రశ్నల గా పరిచి వ్రాసినానీ శ్రీమంత్రి పాయిల కోసం రామిందింది. కాని కాని గాని కల్పించి చెబుతున్నాడు. అయినా సానికొమ్మల కొన్ని కొన్ని వ్యాధివలన పోలికలను—యెంకొమ్మలలోను అటంకం చేస్తూవుంటారు మరన్ని తెలిసి వుందూ అనుకూలుంటారు. అందున గాని కొన్ని కల్పములు హుళువుల అధికారినినే మనుష్యునియందును సానికొమ్మలను చేతను యిందువల్ల యింగ్లీషువాని యొక్క కల్పములకు మును సానికొమ్మలు కల్పించిన యెంకొమ్మలకి అధిక పడి ను వచ్చి వానిని లిప్యందు కెనది. మనస్సులో యిన్ని వ్యాధి వది యెందుకే. పుడుకొమ్మల అభ్యాసము యాదంబలో మిక్కిలి నాడిక చేసినచేత వదనడిగా యెల్లప్పుడు శిష్యాలు తమలో తమకు అడిగివచ్చునట్టి భాషలో నిర్మించవలసింది (పు. ౨.) అనునడిగా యెల్లప్పుడు శిష్యాలు తమకు అడిగివచ్చునట్టి భాషలో అంటే అదే మేముటలై, సానికొమ్మల అలవాటు ప్రకారం యింగ్లీషుమాటలను వుచ్చుకొనే వుచ్చురణలోనే యాభిప్రాయం ఇంగ్లీషుముగ్ధ

* ఈ వ్యాసం ౧౯౩౬ లో రచించబడింది—కే. కా.

య రాయబడ్డాయి. అంతకుంటే వేరుగా రాష్ట్ర యాయింగ్లీషును క్కల సైనికులకు బోధపెట్టెను. ఉదా:-'బ్లౌక్ మార్చ్' అనడానికి 'కుయిసుమార్చ్' అనీ, 'ఫిజట్' అనడానికి 'ఫెటటు' అనీ, 'సెంటర్' కు సెంకర్ అనీ. ఈమె స్వగతా అనేక ఇంగ్లీషుమాటలు రాయబడ్డాయి.

తెలుగుద్రెల్ల వ్యావహారిక భాషలో వుండె. అకాలంలో యేవచన పుస్తకమునా వ్యావహారికంలో వుండేది. ఈమధ్య యాదా, అరివై యొగ్గముచే పాపగుల పుస్తకాలూ, రైల్వేపుస్తకాలూ కూడా కృతక గ్రాంథికంగా వుంటున్నాయి. పుచ్చెయిటివల నాలుగైదేసి నుంచి రైల్వేపుస్తకాలలో కూడా కొంతవ్యావహారికం కనపడు తుంది. అంటే సామాన్యులలో కూడా వ్యావహారికం మళ్ళీ ప్రవేశిస్తుందన్నమాట.

తెలుగుద్రెల్ల వ్యావహారికంలో వుండన్నాను. అయ్యన్ని బ్రాహ్మణేశ్వరదేవాలయానికి పుట్టి వ్యావహారిక లో గాతాడు. అప్పుడే ఆలవాటుప్రకారం కొన్ని కొన్ని గ్రామ్యులదల పెడ్డాయి. ఈ గ్రామ్యులకూ వాచడం తప్పని చెప్పక తప్పదు. ఎంచేమంటే గ్రంథ రచనకు అర్హులైన భాష ఒక్క-శిష్టలభాషే. కాకపోతే అది వైదన.

ఈ పుస్తకంలో సైనిక శిక్షణ, యుద్ధం చేసే పద్ధతులు మొదలైనవి గానబడ్డాయి. అందు ఈపుస్తక మొక శాస్త్రం. అంతకు దింట్లో వచ్చిన మాటలే వర్ణనలగిగాయి. ఇది బాలగ పీఠికం వుండదు. పుస్తకం నాదా ఇంగ్లీషుమాటలే. ఎంచేమంటే సైనికపరి భాష చాలామట్టుకు ఇంగ్లీషే. ఈపుస్తకంలో అనేక గ్రామ్యాసాసనీ మాటలకూడా వున్నాయి. దానికి కావడాలు: ఈపుస్తకం గ్రామ్యాసాసనలను అనువదించి ఉపయోగపడే ఉంది. అకాలపరామరభాష లో గ్రామ్యాసాసనీ ముక్కుదెవుల వుండడం, గ్రంథాస్త్ర ఇంగ్లీషుమొక్కటే హిందూసాసనీ ముక్కుల నిర్విభావం అనడం.

తెలుగుద్రెల్లలో రచిత పద్యములు కన మునున్నాయి: చిన్న అష్టగీత, చుక్క, ముక్కుసాధారణంగా 'శే' కొనము వుంటుంది. ఎప్పుడైనా 'శే'రామధ్య కూడా వుంటుంది. అట్టిగ 'శే'రామధ్యను ఆకిరచిక్కుడ నామమకుంది. వాక్యంతాన్ని ఏదో ఒక గుర్తు వుండాలనే నియమం లేదు. కీటిమించి వేరే యేమిదోగొల్తులు లేవు. పుస్తక చివర ఇంగ్లీషుమాటలకు తెలుగు అర్థాలూలేక, మిగిలు మూడికి వున్నాయి.

ఈ తెలుగు ద్రెల్ల భవ్యంగా మనం అకాలంలోని తెలుగు తెలుసు కోడానికి ఉపయోగపడుతుంది. సైనిక శిక్షణలో అప్పుడే ఇప్పుడీ వుండే భాదలుకూ దీనిమించి తెలుసుకోవచ్చు.

ఈ తెలుగుద్రెల్ల పుస్తకం తెలుగులోకాని తెలియదు. ఈ గ్రంథంయొక్క ప్రామర్యం కటి ముక్కుదెవుల కనపడును. అంధ్ర వాద్యయూనులలో ఈపుస్తకం పేరులేదు. అలాంటివిలో తెలుగుద్రెల్ల ఒక్క ఎర్రా సీతారామయ్యగారి దగ్గరవుండడం అంధ్రదేశానికి లాభంకాదు. వాద్యయపరిగ్రహకు కిందకిలాభకరంగా వుండాలంటే అది గౌరమాగ్రంథాలయంలో వుండాలి. కనక శ్రుసీత

రామయ్యగారు ఈపుస్తకాన్ని గౌరమాగ్రంథాలయంలో జాగ్రత్త పెట్టి అంధ్రవాద్యయానికి లాభం చేస్తారని నమ్ముతున్నాను. ఈ పుస్తకం పోయిందంటే పోడమే కనక దీనికి ప్రతులు దీయించి జాగ్రత్త పెట్టవలసిన అవసరం కూడా ఎంతైనా వుంది.

'తెలుగుద్రెల్ల'లోని కొన్ని భాగాలు శైలి తెలియడం కోసముని పొందుపరచుచున్నాను.

సూక్ష్మ — నిలుచుండి
జమానులు విడిగా యెప్పుడు వుంటారో అప్పుడు పరిఅంగుళాల అడుగు పుచ్చుకోవలెను కాని కలిసి యెప్పుడువుంటారో అప్పుడు యేయొక్కమాను రెనయొక్కకాలను రెండోవానియొక్క కాల దాకావేరే వుండవలెను—యెప్పుడెప్పుడు యొక్కదైనా భూమి యెప్పుడువుంటే మోకాలు సందేహములేకుండా వంచవలెను—అక్కడ పడుతుంది.

గృహములు.
గృహములలో మామె
యేమంటే సుగంధ అడుగు.

యోగదాని యొక్క పాడుగా ముప్పయి అరంగుళాలది వున్నది. వకి మినీటులో నూటయ్యై అడుగులు పుచ్చుకోవలెను—తలమీదను పొందవలెను—మరిన్ని రెండుభుజములు పన్నుగా—మోకాలు కొంచెము వంచవలెను—కాలయొక్క పాదమును భూమిమీద సాఫుగా వుంచవలెను, అప్పుడు కొంచెము మందగించి దొంగవలెను. మిన్నీ రెండుచేతులు తొడతో సరిగా చొరికి వుండవలెను—మిక్కిలి పుసాగు కృతవలెను. మొదటిఅడుగు సరిగా ముప్పయి అరంగుళాలది కావలెను—అప్పుడు యొక్క బుచ్చు పాదాలయందు పొందవలెను. వటి మాగుండుయొక్క అజ్ఞ విస్తృతమునా యెప్పుడు శీతములో నడుచవలెను—కుయిసుమార్చ్ కాని లేకా పుసాగు మామెలో కాని వైదలసినట్లాయనా—కుయిసుమార్చ్ లేకా పుసాగు మామెయొక్క అజ్ఞ నిండుగా దొంగును.

క్లౌస్ ఆర్వెల్.

ముప్పడు గమాగులకు ఒక్కరొక్కరులో కలిపి నిలువల్సివలెను—మరిన్ని వైపులయందు ఒక ప్రమాణ జమానువుంచవలెను. యెప్పుడు కొత్తజమానును కను తోవకు కలిగి వుండేలాగననే ఒకరికొకరు—యేయొక్క జమాను యెప్పుడు సరిగా కనలలో నిలుచుంటాడో అప్పుడు నడయొక్క మడిలేక యెప్పుడుచేయొక్క జమానుయెలాగుండటే విపులమును—మోచేతో మోచెయ్యి తగిలివుండవలెను కాని మోచెయ్యి తనయొక్క పక్కతో తగిలివుండవలెను—చేయొక్క వేళ్లు తన్నగా బొటిమీసేలు రెండో వేలితో కలిగివుండవలెను—మనిసిటు కొద్దిగా బెటికి తిరిగి వుండేలాగు అరచేతి పక్కమాంసము కరాయియొక్క మట్టుకు కొద్దిగా పెనక వుంచవలెను—మరిన్ని జాగ్రత్త చెయ్యవలసివది యేమంటే—జమానులు ఒకరితో ఒకరు మిక్కిలి దగ్గర కావడము.

వ్యాఖ్యానములు

మల్లీ రెడ్డిగారా?

ఆంధ్రయునివర్సిటీ సెనేటు సభ్యులలో కొందరు, కాల్పడిన జైన్ ఛాన్సెలరుపదవికి, కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారిని పిలుస్తున్నారనీ, రెడ్డిగారు ఉన్నట్లులే ఉన్నారనీ లాంఛికురు.

ఒక విధంగా చూస్తే యిది చాలా ధర్మంగానే ఉన్నది.

ఏమంటే?

రెడ్డిగారి పాండిత్యం యోగ్యతాప్రకారం అతీత మయినది.

మైసూరి విద్యాకాఖలో పెద్ద ఉద్యోగాలు నిర్వహించి ఉన్నారని కనీసం కృత్రిమాన్ని పరిశోధన చేయ్యాలనిన ఆచారం యేమీ లేదు.

మైగా, వాసు, చాలా కాలం, ఈ ఆంధ్రయునివర్సిటీలోనే—జైన్ ఛాన్సెలరుగానే పనిచేసి ఉండవలసి, ఇప్పుడు వారిని పిలుస్తూ ఉన్న సెనేటుసభ్యులలో కొందరికి, రెడ్డిగారిలో, యానపవని నిర్విహించడానికి తగిన విశిష్టత కనపడి ఉండవచ్చు.

కాని—రెడ్డిగారి జైన్ ఛాన్సెలరునివిధం ఆగోధమందికి మాత్రమే తెలిసినది కాదు.

అది ఒక్కొక్కప్పుడు కొండ రెక్కైనది, నిజమే: కాని ఒక్కొక్కప్పుడు లోయలోకి దిగినది.

అది మొదలైంది చిరదాకా పడిదుడుకులతో నిండి పోయి ఉన్నది.

నిజం చెప్పవలసివస్తే వారి హయాములోనే—వారి హయాము వల్లే ఆంధ్రయునివర్సిటీ, ఆంధ్రజాతుల ఛిన్నాభిన్నాలు చేసివేసింది. మరిన్ని, వారి హయాములోనే ఆంధ్రయునివర్సిటీకి చెందవలసిన—కొరి వచ్చిన దహనిం లక్ష్మీనారాయణగారి భూవిరాళం వెనక్కిపోయింది.

రెడ్డిగారి స్త్రీ-మతే కొన్ని యిప్పుడు ఫలాన్యుఖాలయ ఉన్నాయంటే కావచ్చు: కాని మల్లీ వారిని పీడుకురాడానికి అది సరియైన కారణం కాదు. ఏమంటే? అధికారి మారిన ప్రశంసదర్శనం లోనూ ఇది ఎంతో కొంత ఉండనే ఉంటుంది.

అదికాలంలో, రెడ్డిగారు ఆంధ్రయునివర్సిటీని విడిచిపెట్టడానికి బలమైన కారణం యేర్పడలేదు.

విడిచిపెట్టకూ, వారు, అందుకు కలిగిన దన్ను కారణం సరియైనది కానే కాదు.

అదే సరి అయిన దయ ఉంటే, కాంగ్రెసువారు మల్లీ కొన్ని స్థానాల్లో ప్రత్యేకిస్తున్నా మని భేరి మాయించే దాకా రెడ్డిగారిని పద్య ప్రభావంలో ఏకాంతవాసం చేయించి ఉండకపోవచ్చు.

అసలు, ఏదో ఒక సందర్భం—ఒక ఉద్యమాన్ని అంటిపెట్టుకుని ఉండి పరమావధిని చేర్చే లక్షణాలు వారిలో కనపడవు.

మైసూరి విద్యాకాఖను విడిచిపెట్టినప్పుడు కూడా వారు ఇందుకు ఉదాహరణంగానే ప్రవర్తించారు.

ఇంతెందుకూ?

మైసూరిలో పెద్ద పదవులు అనుభవించిన వారు—మంత్రాంగం నిర్వహించా లన్న ఉబలాటంతో కాంగ్రెసులో చేరిన వారు—ఒకప్పుడు చాలా పెద్ద వనే చెప్పదగినంత కాలం, పదమూడు జిల్లాలకు ఏకైకసంస్థ అయిన ఆంధ్రయునివర్సిటీకి జైన్ ఛాన్సెలరుగానే ఉండిన వారు ఒక చిన్న జిల్లాబోర్డు అధ్యక్షతకు చేరులు చూపే రంటి చెప్పవలసిన దేమి ఉన్నది?

పాండిత్యాన్ని బట్టి, శక్తిసామర్థ్యాలను బట్టి మాట్లాడవలసివస్తే రెడ్డిగారు, ఆ సందర్భం యిన్నికలలో పోటీచెయ్యతగ్గి వారు. కాని మంత్రపదవి వారిని మద్రాసుకొన్నింటికి లాగివేసింది. ఇప్పుడు వారు దానికి తగిన సరంజాం అంతా చేసుకుంటున్నారు. కాంగ్రెసు “నూ వాపురుపు”లకు లొంగిపోయి మంత్రపదవి స్వీకారానికి తలదాపడమే వస్తే రెడ్డిగారు తప్పుకుండా మంత్రే అవుతారు. ఏమీ, ఎవరికీ సందేహంలేదు: కాని యిలాంటి స్థితిలో, వారు ఇంతలా కాదని మల్లీ జైన్ ఛాన్సెలరుపదవికి నిద్రపడితే ఇక చెప్పడానికిన్నీ ఏమి ఉంటుంది?

ఇది యీగా ఉండగా:

ఆంధ్రయునివర్సిటీ యిప్పుడు చాలా బీదస్థితిలో ఉన్నది.

అది మనజాతికి తగినంత పెరుగుత కలిగించా లంటే మొదట ధనం పుష్కలంగా ఉండాలి.

తెనుగువారిలో పెద్ద ప్పని విరాళా లివ్వతగినవా రెవరూ కనపడడం లేదు.

నచ్చుచెప్పి దొంగనంవారి దగ్గరనుంచే పెద్దపెద్ద గ్రాంటులు కొట్టుకురావాలి గాని మరో దారి లేదు.

ఇంతే కాక:

విశాఖపట్నం మెడికల్ కాలేజీలోని ఇరవయ్యునివర్సిటీలవా రెవరూ అంగీకరించడం లేదు. ఆకాశాలకు పరపతి కలిగించాలంటే, అది కూడా దొరతనంవారి బోధాబు లేనే నెరవేరదు.

అనేక కాగజాలపల్ల దొరతనంమీద ప్రాణిహ్వం వహించి ఉన్న రామలింగారెడ్డిగారిని జైన్ ఛాన్సెలరుగా తేచ్చుకుంటే యీ సమల సానుకూలపడతాయో?

ఆంధ్రయునివర్సిటీ ఏర్పడ్డ తరువాత మనకు చెప్పుకోతగిన ఫల మేదీ కలగకపోయినా, మనవారిలో అనేకులకు సెనేటు, సిండికేటు వ్యవహారాలలో మంచి అనుభవం యేర్పడ్డది. వారిలో అనేకులు ఉన్నతాశయాలు కలవారున్నారు. జాతికి సమీపవాసం కలిగించే స్త్రీ-ములు అలాగింది, వాటిని విద్యావిధానంలో ప్రత్యేకించడానికి దృఢనిశ్చయం వైనవారు కూడా కొందరున్నారు. ఇప్పుటి

శుష్క-రాజకీయాల్లో రెడ్డిగారికి తీవ్రప్రాతికూల్యం వహించినవారు కూడా కొందరున్నారు. మొత్తంమీద, ఇప్పటికీ, ఇకముందటికీ పెనేటుసిండికేసుసభ్యులు మునుపటిలాగా వాక్కునిర్వహించలేరు. అందుకే లాంగ్విజయే స్థితిలో ఉండను. నిజానికి, రెడ్డిగారు మంచి పురుషులే. మంచి వ్యక్తులే. అయితే కాంగ్రెసులోకి ప్రజాసంస్థలలోనూ, శాసనసభలలోనూ ప్రభుత్వసంస్థలలోనూ ఒక పక్షాన్ని సమర్థిస్తూ ఒక పక్షంమీద కండ్లెత్తగలరే గాని, రెడ్డిగారు, అన్ని పక్షాలకూ, అన్ని వర్గాలకూ అతీతులై ఉండి, అందరినీ ఒక్క తాటిమీదకి తెచ్చి, అందరి దీక్షలనూ ఏకముఖంచేసి, అందరి శక్తులనూ కేంద్రీకరించి ఒక ప్రయోగం సాధించగలుగుతారని చెప్పడానికి వారి గత చీరబీజంలో సుబ్బ మైన సన్నివేశాలేమీ కనపడవు. లేవున్న.

మునిపల్లికివంటి పెద్ద సంస్థల చెప్పుకోతగ్గ ఫలితాల కలిగించాలంటే, అది, రోజుల్లో సాధ్యపడేది కాదు. ఎన్నికలు వచ్చిన ప్రదేశాలలోనూ కొత్త వైస్రూల్స్ లకు సీనులవచ్చి కూచోపెడితే, ఆచరణమిది యెంత సమర్థతయినా ఏమీ చేయలేదు. అంచేత, పెనేటు సభ్యులు, ఇప్పుడు “మల్టీఒక హాన్సు” ఇచ్చి చూద్దామని కాలం విలక తెలుసుకోవడా పోక్షలు చేస్తూ ముందానికి వల్లకాదు.

ఇదివరకే జరగవలసిన సనీ, కలగవలసిన ఫలితాలూ పూర్తిగా నిలిచిపోయి ఉన్నాయి.

రెడ్డిగారి యెంత ప్రబలవిశ్వాసం కలిగి ఉన్న పెనేటుసభ్యులు రెడ్డిగారిని ఆపవలసివూ ఉన్న పెనేటుసభ్యులు—రెడ్డిగారిని బలపరచరలది ఉన్న పెనేటుసభ్యులు ఈరంగములు ఏమేనా యోచించారా!

“హిందీమహాజనులు”

పదహారేళ్ల వయస్సు రాని తెనుగువారిని హిందీపరీక్షలకు రానియకూడదంటూ, ఓరుగంటి వేంకటకృష్ణయ్య బి. ఏ. బి. ఎల్ గారు నెల్లూరుమండలద్విగీయహిందీమహాజనసభలో ఒక ప్రస్తావన ప్రవహించారు.

అనంతరంలో వారిలా ప్రసంగించారు.
 “గడ ఏండ్లలోపల బాలుగు ఇంగ్లీషుపరీక్షలకు హాజరుకు లేదా? బి. ఏ. బి. ఎల్ ను చదివినంత మాత్రమున తీర్మానము ఉపపాదించినవారు అంగ్రమున సంస్కృతమున పాండిత్యము సంపాదించలేదా! పదహారు ఏండ్లకు లోపల నేహిందీపరీక్షకును హాజరు కాగూడదని యేల అనగా మొదట అంగ భాషను చదివి, తరువాత తెలుగు చదివి, వారి పాండిత్యము అందరికిని తెల్లముగానేయున్నది. మేము ఇంగ్లీషువలన ఆట్టి వానిని పొందినవారము కావుననే ఈ తీర్మానము పెట్టవలసివచ్చినది. మాతృభాష నేర్వక మునుపే అంగ భాష నేర్వినను, హిందీ నేర్వినను తెలుగుబాలరకు కలుగు హాని

ఒకటియే. ఇంగ్లీషు ప్రత్యక్షశత్రు వయన, హిందీ ప్రవృన్నముగ పనిచేయుచున్నది.....అంగభాష్యము సాధించు కొనలేక పోయితిమి. తెలుగునంగీతము చేతులూ రూపుమాపితిమి. కొనకు తెనుగు (నాట్య) కళాపరిషత్తులో హిందీనాటకము ఆడితిమి. ఈ వ్యామోహములో మనము ఏమి చేయుము? కనుక మాభయము ఆకారము కాదు. బాలరకు పదునా రెండ్లలోపున అంద్రాభి మానము కొంతేని కురుకుకొను నని మా ఆనా”

వేంకట కృష్ణయ్యగారి ప్రయత్నం నిష్ఫలం అయిపోయింది. ఇకపై అయిదుగురు మాత్రమే వారి ప్రస్తావాన్ని బలపరచగలుగుచున్నందునకిది మేగా దాన్నెదిర్చును. ప్రస్తావన ఓడిపోయింది. ధగ్గమే.

“నేను” “వాని” అనే భావా లున్నవారికి ఇంత వివరంగా చెప్పనే అక్కరలేదు. అది లేనివారికి ఇంతకా వెంత చెప్పినా అర్థం ఉండదు.

అందు, వేంకటకృష్ణయ్యగారు నేనా మొగమెట్లు పెట్టగలగా ఉండలేకపోయారు. ఏమంటే? హిందీవిషయంలో పదహారేళ్ల హద్దనగా యేమిటి? పదహారేళ్లవరకే కాదు యాభైయేళ్లు దాటినా అధికభాగ మేనా లేనివారే మనలో ఎక్కువ. వేంకట కృష్ణయ్యగారు, వారంతా హిందీ నేర్పుకోడానికి అంగీకరిస్తారా?

తన మాతృభాషను సంగ్రహించుకొనక నేర్పుకోని అంగ్రము మరే భాషా నేర్పుకోగూడదు. ఇప్పుడు మన విద్యావిధానం దీనికి తల్లకిందులుగా లేదా అంటే పోకూడదామని గండి. ఇంగ్లీషు తప్పించడానికి బదులు హిందీని గూడా మన పిల్లలకు నూపిపోయడం చాలా అవసరం.

అన భాష రాని తనగునాడు సామాన్యభాషతో నిర్వహించవలసిన ఘనకార్యం లేమిటి?

ఇది దక్షిణభారతహిందీప్రచారసభవారికి తెలుసు. అయితే వారి ప్రయత్నం తెనుగుభాషను చూపేది దాని స్థానంలో హిందీని ప్రవేశ పెట్టడమే కనుక వారు పదహారేళ్ల హద్ద కూడా అంగీకరించను. వారి తాబేదాగులూ, వారి బోధకుల విని అతే ప్రసాద మని మునిసి పోయేవారూ అసలే అంగీకరించను. ఇలాంటి స్థితిలో వేంకట కృష్ణయ్యగారి ప్రస్తావన ఓడిపోవడం అశ్చర్యకరం కాదు.

ఇది గమనించారా? ఈజరిగినది “నెల్లూరుమండలహిందీ మహాజన సభ” ట.

ఈసభలో హిల్లాన్న వారంతా, సాంతానికి వారింగీకరించలే మోగాని, జన్మతః శుద్ధాంగ్లము. కాని హిందీమహాజను లని వ్యవహరించుకోడానికి ముచ్చటపడుతున్నారు. ‘తెనుగువారు’ అనిపించుకోడానికి యిష్టపడనివారు పదహారేళ్లదాకా తెనుగుబాలరకు హిందీ నేర్వకూడదంటే వీని సహించగలరా?

మార్గం కూడా పాటించకుండా జెయిల్లకు వెళ్ళివచ్చినవారు. అనేక దినే కాక, అనేకం మూడూ కలవారు. వేదికయెక్కి మాట్లాడితే శ్రీలనూ పురుషులనూ కూడా కార్యరంగంలోకి దూకించగల వక్త్రాలు. కొన్ని సందర్భాలలో పెత్తనం వహించి ఉద్యమం నడిపినవారు.

నిజంగా, కామేశ్వరమ్మగారికీ, పక్కామమ్మగారికీ ఆంధ్రోద్యమం పెంటనే చేపట్టలేదని. ఇందులో అపాధ్యాలు లేవు. ఆధూతకల్పనలక్కరలేదు. అపాయాలు రావు. జూని ఒక దానికి లేగిరిగితే ఆంధ్రరాష్ట్రం నిర్మించడానికి సర్కారును కూడా ఆన్యంతరాలు లేవు.

అఖిలభారతీయోద్యమంలో వీరి పదవి చాలా చిన్నదిగా ఉంటుంది; కాని ఆంధ్రోద్యమంలో మహాన్నతపదవి స్వాధీనపడుతుంది. పరిగెత్తుతూ నాలు తాగడంకంటే సుంచుని నీరు తాగడం మంచిది. ఆంధ్రజాతి పుచ్చబొకాసంకిరిగిచే సాధనాలు చేపట్టడం తక్కువగాది కాదు. ఆంధ్రోద్యమాన్ని బాగా నడపగలిగితే ఆంధ్ర భారతీయసంఘంలో కీలక లభించే పనికి ముందే పని చేస్తే గాను. ఇంతవరకూ, పునాది—ఆంధ్రత్వం పూర్తిగా విడిచివేసిపోవడం

వల్లనే మన ప్రముఖులకు ఇరుగుపొరుగువారిలో గణ్యత లేకుండా ఉన్నది. సొంత యిల్లు చక్కబెట్టుకోలేనివా లేమి చెయ్యగలరూ? రామదాసుపంతులుగారు కూడా ఈసంగతులు గమనించి ఆంధ్రోద్యమశంఖం పూరించగోరుతున్నాము.

రాజ్యాలు

ఈనెలలో ప్రబుద్ధాంధ్రను సత్కరించినవారు
 ౧ తెలికెర్ర వెంకటరత్నం గారు ఎం. ఏ
 ఆంధ్రక్రిష్టియన్ కాలేజీ, గుంటూరు నుండి
 ౨ జైన్స్ కాలేజీ, మాచిగొట్ల వెంకటేశ్వర్లు గారు
 శ్రీవెంకటేశ్వరాయుర్వేదవిలయం బ్రాంచి చీకత్తుకులు.
 ఏలూరు ౫.౫.౧౦

విశేషమిదిగాను
 ౩ నల్లెల శ్రీరామమూర్తిగారు జైన్స్, బెజవాడ నుండి
 ౪ శ్రీ. నారాయణరావుగారు
 ఎం. ఏ. ఎల్. ఎల్. సి. ఆన్వేకేటు, బెజవాడ ౫.౫.౧౦

నరస్వతిటాకిన్ వారి ద్రావదీపస్రావహరణం

లక్షా నాకవేల రూపాయల పైబిల్లిని పక్కనో. ఆనెక ఆంధ్రయువయువకుల ఆగ్రహసాల ఆనానపల్లెమీద ఫలితంగా యీ సుప్రకృతెరయెక్కింది.

ఈఫీలిమునే గాక, మరొక శామందిరాన్ని మూడూ నెమి ఇదే మొదటిమాటు మాడవం.

కోల్తాపురం మహాబాబువారి సొంత స్టూడియోలో తయారు కావడం యీఫీలిముకు చిక్కితే చేపట్టండి.

ఆంధ్రనాటికరంగంలో ధ్వజతారలలాగ మెరుస్తూ ఉన్న నటి నటులలో ఆనెకుల సమ్మేళనం కూడా దీనివలకు పోయింది.

ఫీలిము నిర్వహణగా వుండా లని కంపెనీ నిర్వహణ క్రాంతివస్తులు ప్రతి ఆడుగునా కనబడుతున్నాయి.

కంపెనీవారు, డబ్బింగు వెనుకయ్యలేదు. నటులను ఏరడంలో ఆర్థిక చెయ్యలేదు. కాలహరణానికి జంకలేదు. క్రమం ప్రయత్న లేదు. సహజ మైన ఉత్సాహంతోటి, హాసంతోగా ఎదురుకున్న పోటికల్ల కలిగిన అవేకంతోటి వారు, గుణం కోసమే నాటుపడ్డారు. అయితే ఇవారే తెనుగుఫీలిములను గుర్తించి రాయించి అంటే తప్పు లేంపడంతోటి నటపోతోంది.

సుమారు ఇరవైఫీలిములకు పైగా వచ్చినా, తెనుగుఫీలిములను డైరెక్టు చేసేవారిలో అధికంగా తప్పక శామియంలో అభివృద్ధి, లాభవరమూ, చాతుర్యమూ ఎంతమాత్రమూ కనపడకుండా ఉన్నప్పుడు, విశేషములకు, నింద కలిగించే యీఆనన్ద తప్పక బాధనంలో ఆశ్చర్యకరమైన దేమీ లేదు.

ఫీలిము డైరెక్టు చేయడానికి నిలదూర మైనప్రభ కావాలంటే—ఆహారాన్ని డైరెక్టుగా తీర్చిని ఉపాధనం కూడా ఉండాలంటే నిజమే: కాని నాట్యకళ, సంగీతకళ, కవిత్వకళ, చిత్రకళ వీటికి సంబంధించి గాంధీజీ—అనుగా నిరక మైన సాహిత్యం లేకపోతే ఆలంకారమభి, అనుభవమూ గిన్నపన్నూ కొరగావు.

ప్రకృతే, యీఫీలిమును డైరెక్టు చేసేవారిలోనూ, పర్యవేక్షణం చేసేవారిలోనూ ఈజ్జెక్టివ్ యేమాత్రం ఉన్నదో—ఇదీ యిప్పుడు మనం చూడతగ్గది.

ఉద్యానవనంలో సత్కృత్యముల విలాసాలతో ఫీలిము ప్రారంభమయినది. అసంగర్భంలో మానవ నీటిలంకంటూ, తెల్లతామరపువ్వుల బతాచాలా కల్పగా ఉన్నది. అది సత్కృత్యముల దాంపత్యము నకు మనాక్కో-వ్యాధిగ్రాసినదై ప్రస్థల పాపదయాలను పరిష్కారతాలగా చేశాయి. పర్యవేక్షణాన్ని బొగున్నాయి: కాని ఆక్రమ విదూషణల్ని ప్రవేశపెట్టడం చాలా హాస్యాస్పదంగా ఉన్నది. ఆర్జునుడి రాక తెలియపరచడం లేవు, ఆక్రమ, ఆతను చూపిన ప్రయోజకత్వం యేమీ లేదు. ఆక్రమ ఉండిన సంగమ నల్లలవంటి సరిచారకలలో ఎవరచేత నేనా యిది యంతకంటే చక్కగానూ, సగనంగానూ—విశేషించి జననంజనంగానూ నిర్వహించేయవచ్చును. అయితే డైరెక్టరు ఆక్రమ మూలహాస్యమే కావలసివచ్చినది.

ఇంతే కాదు. ఈవిదూషకుని చర్యలు చూపినవోట నల్ల కటువుగానే ఉన్నవి. అస లీఫీలిములో విమాపకుడితో పని లేనే లేదు.

అలాంటి స్థితిలో యిక విదూషకుడి విక్రమ—అకాశ్రియవేషుని గురించి విచారణ యెందుకూ?

కృష్ణార్జునుల స్నేహం మనలో అదర్శభూత మయినది; కాని అర్జునునిలో చున్న కనపడలేదు. కృష్ణునిలో అదరం కనపడలేదు. ఎవరో ధూరంధ్రువు రావడం—ఇవలీలీలారు విధిలేక వారి ఆహ్వానం అంగీకరించడం—ఇలాగ ఉన్నది అభట్టం. పైగా అసమయంలో సత్య కృష్ణుని పేదవేసుకోవడంలో ఔచిత్యం యేమీ లేదు. అంతకు పూర్వం సత్య అర్జునుణ్ణి ఎవరునా? ఫీలిము చూసిన ప్రతీవాడే ఇలాంటి సందేహం కలక్క—మానదు.

సత్యకృష్ణులు ఇంద్రప్రస్థానికి వచ్చినప్పుడు ద్రావదీ వారికి స్వయంగా పోరాతి యివ్వడం చాలా చక్కగా ఉన్నది. ఈద్రావదీ పరణగాథలో ద్రావదీ, కృష్ణమూ—ఈయందరె ప్రధానపాత్రలు. ఈకారణంబుల వూడా ద్రావదీ స్వయంగా పోరాతి యివ్వడంలో మంచి రసవత్తే ఉన్నది; కాని అసమయంలో ఆక్కడ వారంవల దిగ్భవం కాలేదు. అంతేకాక ఆక్కడ వివేక రసభంగ మున్నది.

చిత్రశాలలో సత్యద్రావదుల సంభాషణ చాలా చక్కగా ఉన్నది. మల స్త్రీలను ఇది అపారమైన ఔన్నత్యం కలిగించే సన్నివేశం. తిలకించినాం. లోకం చూడించిన సేపు చాలా ప్రశంసాపాత్రంగా ఉన్నది; కాని చెరకుముక్కి—ఎవ్వరూ కృష్ణుణ్ణి ప్రశంసించడం—ధృక్! ధైర్యకృత చేసిన తప్పులలో దీనికి మించినది మరి లేదు. చెరకు దగ్గర కోసుకుపోవడంబట్టి కృష్ణుని వేలు తగ్గి కంఠం కాలుతుంది. ద్రావదీ వెంటనే అమూల్య మైన రస చీర చెరకు చింకి కృష్ణుని వేలికి చుట్టబెడుతుంది. దుశ్శాసనుడు ద్రావదీ చీరలు ఒలిచినప్పుడు కృష్ణుడామెను ఆత్యుదాసస్తా తీర్చి గక్షించడానికి మంచి పునాది. అంతలోకి గువ్వోయి పై నయిగాంటి కల్పన చేసిన ధైర్యకృత కృష్ణుణ్ణి చెరకుముక్కి—ఎవ్వరూ ప్రశంసించడం నిజంగా పైదాడి చేసే రోగిని స్మరింపజేస్తోంది.

ఇది యిలా ఉండగా; ఇక్కడ వూడా సత్యకు ద్రావదీల గర్వభంగం కావడం సరసంగానే ఉన్నది; కాని ద్రావదీ చీరచెంగు చింత్రకోడం తరమిద కనపరచుకోవడం చాలాపారపాటు. అక్షా సాంక వేలు అపోశనం పట్టిన ఫీలి మిది. కాకపోయినా, తెరమిద కనపడేటట్లు చీరచించడానికి తగిన ఏర్పాట్లు చెయ్యడం యేమీ కష్టమైన పని కాదు. చింతడానికి ద్రావదీ తన చీరచెంగు పట్టుకోవడం దాకా నేనా చూపించి ఉంటే ఇలాగ రసాభాసం కాకపోవును. చీరచెంగు చింతడంలో కలిగే ధ్వని చాలా సరసజంగా నే వివరించింది. కాని చింతడంలో ఇక్కడ చాతుర్యం భంగం ముఖపోయింది.

ఇది యిలా ఉండగా; సత్య పూగుపరుగున పోయి ఒక గుడ్డ తెచ్చాటప్పటికి ద్రావదీ వీలికలో సగం కృష్ణుని వేలికి చుట్టడం అయిపోయింది. కృష్ణుని పాటగూడా ఆప్పటికే కప్పడే మెలికలు తిరిగిపోతోంది. కాని సత్యునిచ్చి తెల్లపోయింది. ఎందుకూ? తనకంటే ముందు ద్రావదీ గుడ్డవీలిక తెచ్చి కృష్ణుని వేలికి చుడుతూనే

ఉన్నందుకా? అక్కడ లీలకం నిర్విణ్ణతను చక్కగానే చూపించినది; గాని వేలికను బట్టి అది చీర దని తూపించి, చీరచెంగు చూసి నిజం గ్రహించి—ఇంత తంతు జరిగే దాకా సత్యకు నిర్విణ్ణత కలగడాని కవకాశం లేదు. ఇది యిలా కాక; సత్య, మోగిని పిలుస్తూ ముందుకి అడుగు వేళాటప్పటికే ద్రావదీ తన చీరచెంగు చింపితే, అక్కడంతో సత్య జనక్కి—తిరిగిచూసి, జరుగుతూ ఉన్నది అరం చేసుకుని, తెల్లపోయి. సిగ్గుపడి—ఎంత కల్పన కవకాశం వుండే స్పృశేళం యిది! ఇలా చేస్తే అందగు పరిచారక లక్కడ పోగుపడడాని కవకాశం లేకపోవచ్చు; నిజమే. అయితే: నాగు రాకపోతే ఆక్కడ చెడిపోయేది ఏమీ లేదుకా?

ఇక్కడ రసభంగం కలిగించిన సందర్భం మరోటి ఉన్నది. ద్రావదీ తన వేలికి గుడ్డవీలిక చుట్టబెడుతూ ఉంటే కృష్ణుడామెను ముచ్చకుంటూ ఒక గాట పాడతాడు. కాని అక్కడ వనసం తోటే యెప్పుడూ గడ్డకట్టించుచున్నది. ఇది కాక: కృష్ణుడిపాట పూర్తి అయిదాకా సత్య ఏమి చెయ్యాలి! ధైర్యకృత ఇదేమి యోచించలేను. ప్రథమంలో సత్య, నిర్విణ్ణతను బాగానే కనపరిచింది; కాని అది యెంతసేపు నిలుస్తుంది? అయితే: నిలడకపోతే యెలాగూ? ఈవిధంగా వూడా యిక్కడ రసభంగం కలిగింది.

ఇక్కడ సత్యకు సందర్శించిన చిక్కలాంటిది అంతకు పూర్వం ద్రావదీకి వూడా రెట్టపెట్టింది. చిత్రామూచాసినచ్చి ద్రావదీ సత్యా ముచ్చున్నాడు. వేమివుతోబాటు రెండుమూడు చెరకుముక్కిలు వూడా పుచ్చుకుని కృష్ణుడు రుక్మ—తూ తానూ లోపలకు వస్తున్నాడు. ఇది సత్య చూడలేదు. ద్రావదీ చూడలేదని చెప్పడానికి పిలువలేను. ఏమంటే! ద్రావదీ వాగ్మాత్రము, ఆమె కృష్ణుని రాకను గ్రహించినట్లా, సత్య యిదేమి యెరుక్కుండా పాట పాడుతూ కూచోవడంబట్టి ఆమె కొంటమాపులు మొదలుపెట్టిపట్టా స్మరింప చేస్తున్నాయి. ఇది యేమయినా సత్యపాట యెంతమా పూర్తికాక పోవడం వల్ల చేసే దేవులే ద్రావదీ అనేక అవసర పాలయింది. కృష్ణుడు అడుగు కడపడాని కసలే పిలువలేకపోయింది. కాని ధైర్యకృత కీచియం తోన లేదు.

ఈఘట్టాన్ని గురించి ఇంకొక్క—మాట. కృష్ణుడి వేలు తెగాలు పుట్టికి ఆగని కంఠాలు కొంత వేలు సాగించనే సాగించాయి. రసవరస్మహిమం వూడా బాగానే చేసింది. అయితే: కృష్ణుడు చెరకు పట్టి యేమి చేసిట్టు! ఆక్కడ అందుకు మయోగించే యేర్పాటు లేదు ఉన్నట్లు లేదు. కృష్ణుడు పట్టి మింగే డని కాని, ఉమికాడని కాని చెప్పడాని క్కూడా పిలువలేదు. మరేమి జరిగినది? కాని సత్యకు కోపం వచ్చింది. అది పిగువల్ల కలిగింది. యుక్తిప్రస్ఫుత్త లతో నన్ను పరాధించిన పాండవపట్టుకుపోషి యెడట తన భర్త చెరకుముక్కిలు పల్లతో పీటుకోని అనిడం—ఇది ఆమెకు నామాషీ అనిపించింది. నిజమే. అది బాగానే ఉన్నది. ఈసీనుతో, దీనివల్ల కలిగిన కోపంతో ఆమె “మీ లిలాగ చెరకుముక్కిలు దీనదం చూస్తే యెన రేనా నచ్చిపోతా” గన్నది. దీనికి కృష్ణుడేమి

చెప్పావని కాదు మన ప్రశ్న. సత్య, అప్పుడు దైర్ఘ్యము కూడా ఇలా ఆడిగితే యెంత ఉచితంగా ఉండేదీ?

చిత్రకాలను గురించి ఒక్కమాట. ఆది చిత్రకాల ఆనుకోదానికి తగిన గుర్తులున్నాయి. కానీ చాలవు. సత్యా ప్రాపనీ అనునందు మత్స్యయంత్రం కొడుతూ ఉండిన చిత్రం వర్గికి తెడతాను. అటు నుడు కిందికి చూస్తూ సనుస్సు ఎక్కు-పెట్టాడు. ఆతను బాగాం యింకా విడిచిపెట్టలేదు. కానీ పూలమాల జయ్యబోతూ ప్రేమది దగ్గిరగా సుంచుని ఉన్నది. తిరవాతి నరకాసురవధి చిత్రం వరకుడు వికృతరూపంలో ఉన్నాడు. సత్య రథంమీద సుంచుని ఉన్నది. కృష్ణుడు సరిగా కనపడలేదు కనపడినంతవరకే నా సుఖంంగా లేదు. ఈ నాత నాగిద్దూ కృష్ణులూ భారచిత్రం దగ్గరికి వెళ్ళారు. కృష్ణుడు కాటాలో కూచుని వుండడం ముఖ్యంగా మెరిసింది. ఆంతే, మా కనపడలేదు. ప్రాపనీ గులసినదని మాట తెచ్చేదాకా ఆది ఘోనా ఆని నిచ్చియిం కలగ లేదు. ఈలోపాలు చిత్రకాల నివా? భాట్రాగనవా? అందునీ శానించే దైర్ఘ్యమువా?

—మనవి చేస్తా
ఒక గ్రంథము

‘గంధర్వ’ రత్నపురుషలేహ్యము రత్నపురుష గొప్ప వనమాలిక

ఇది శ్రీకృష్ణమయి కట్టును. శరీరమునకు కండలు పుంచి చినికిము కలిగించును. పీర్వనృద్ధి చేసి జీవిత సౌఖ్యము చేకూర్చును.

రత్నపురుషతో ఇతరమాలికలు అనేకములు చేర్చి తయారు చేయబడిన మధురమైన లేహ్యము.

నిలకు ఒక పేను, వెల 3-0-0. పోస్టుఖర్చులు 0-0-0.

గంధర్వపార్శ్వసీ—రాజమండ్రి

హిందీవల్ల తెనుక్కి జరుగుతూ వున్న అవకారం

“.....(నెల్లూరుమండల ద్వితీయ హిందీమహాసభ) అవ్వడం సంఘాధ్యక్షుడు శ్రీయుత (బెజవాడ) గోపాలరెడ్డి గారు అగ్రగణ్యులలో ఉన్నవని చూచి..... బెంగాలీ రాష్ట్రములో వర్ధిల్లిన నాథకాగారు బెంగాలీ భాషలను వృద్ధికి తెచ్చియుండి ననియు ఆదే మోస్తూగా భారతదేశములో హిందీభాషను ఆంత భాషా త్వరలో రాగలదనియు హిందీభాషవలన హిందూమహమ్మదీయకలహములు కూడా తగ్గుననియు అనేక వుదాహరణములతోటి ఉపన్యసించిరి”

(౨౪-౨-౩౬) ఆంధ్రసుప్రక

ఆంధ్రుల మైన దానికీ ప్రామాన్యం కలిగిచా లగతే యింకా వాదించుకొనవచ్చును.

రెడ్డిగారే, ఈనందగర్భంలో, టాగురిగారి ఉదాహరణ ఏమీ ఉపకరించు. ఏమంటే? బెంగాలీ, వాద మార్గాలు. వారు మార్చి భాషయిడల ఆంతరిగితిభట్టు. విశ్వాసి అయిన సేవకులు. హిందీకి వా కేమీ బోధనం యివ్వలేదు. హిందీని గురించి వా రెప్పుడూ ఇలాంటి ప్రసంగాలు చెప్పులేదు. మర గోపాలరెడ్డి గారు?

మరిన్ని, బంగాళాదేశంలో, టాగురుగారు బెంగాలీభాషను వృద్ధికి తెచ్చి ఉండే ఆదే మోస్తూగా హిందీభాష ఎలాగ భాషా పొందుతుంది?

అన్నిటికంటే మించ, “హిందీభాషవలన హిందూమహమ్మదీయ కలహములు కుండా తగు” నంటున్నార రెడ్డి గారు. హిందువులకూ మహమ్మదీయులకూ కలహాలు లేని యీనాటి భాదేశంలో ఏమి చెప్పినా చెల్లిపోయింది కాబోలు! దీనివల్ల హిందూమహమ్మదీయ మైత్ర్యం మధ్యంలో యీనగర్వంవారికి గల ఆదాయాలు బోధపడు తున్నవి. అయితే: కాన్పురు, లక్నో మొదలయిన హిందీనగరా లలో హిందువులకూ (హిందూస్థానీలకూ) మహమ్మదీయులకూ కలహాలు నగగమ లేదు? గతేకొంత విద్యార్థిగారు చెప్పిపోడా నికి కాగణం యేమిటి? ప్రధానం: స్వామ్యములవారికి హిందీ తెల కదూ?

అవును మరి. ప్రకృతం నిగుపయోగ మయిన హిందీని ఆహూయిక ప్రజలమీద వేసి రుద్దా లంటే నీలయిన పద్మకు లన్నీ అవలంబించాలి.

కానీ ఆంధ్రయువకులలో కొందరేనా ఇది గ్రహించలేక పోతారా?

సంపాదకుడు

రాజమహేంద్రవ

ప్రంతరకు: నెలువడిస గంధములు

11	శ్రీమనుండరి	1 8 0	25 కుంకుమ పూజి	1 8 0	39 శృంగారము	1 8 0
12	శ్రీ శిఖామణి	1 8 0	26 జాగిలము	1 8 0	40 భిక్షు హస్తము (1 వ భాగము)	1 8 0
13	లక్ష్మీ ప్రసాదము	1 8 0	27 మొగలాయాదర్శాను 2 భా	1 8 0	41 భిక్షు హస్తము (2 వ భాగము)	1 8 0
14	హస్తాభిషేకము	1 8 0	28 హస్తము	1 8 0	42 కంకితాహస్తము	1 8 0
15	పూసము (1 వ భాగము)	1 8 0	29 అంగురాలి	1 8 0	43 సంజీవి (1 వ భాగము)	1 8 0
16	పూసము (2 వ భాగము)	1 8 0	30 హస్తాభిషేకము	1 8 0	44 సంజీవి (2 వ భాగము)	1 8 0
17	కుంకుమ	1 8 0	31 మొగలాయాదర్శాను 3 భా	1 8 0	45 క్రూరగాణి	1 8 0
18	చిన్న కోడలు	1 8 0	32 గుండ	1 8 0	46 హస్తాభిషేకము	1 8 0
19	హస్తాభిషేకము	1 8 0	33 మొగలాయాదర్శాను 4 భా	1 8 0	47 కౌశికుడు	1 8 0
20	సింహాక్షము	1 8 0	34 కోమలాక్షము	1 8 0	48 సేవాక్షము (1 వ భాగము)	1 8 0
21	మణిహారము	1 8 0	35 అటీవ మణిహారము	1 8 0	49 సేవాక్షము (2 వ భాగము)	1 8 0
22	మొగలాయాదర్శాను 1 భా	1 8 0	36 ఆపకచిత్రి	1 8 0	50 దానీక వ్య	1 8 0
23	కుంకుమ పూజము	1 8 0	37 అంగురాలి (1 వ భాగము)	1 8 0		
24	రాజమండరి	1 8 0	38 అంగురాలి (2 వ భాగము)	1 8 0		

1	మృగశిరశ్చింగిణి	0	12	0	9	యమునాబాయి	1	0	0	17	లక్ష్మి	1	0	0
2	ఆభాగినీ	0	12	0	10	శ్యామల	1	0	0	18	పెండ్లివండు	1	0	0
3	ఛంద్రవేష	0	12	0	11	కొండరాంకిధలు (చిన్నకనలు)	1	0	0	19	కథాశ్రీ	1	0	0
4	విదురసి యువరేణములు	1	0	0	12	కాలనక్షత్ర	1	0	0	20	నాలుగుకపిలు	1	0	0
5	కొంచునమాల	1	0	0	13	భారతికథాసారం	1	0	0	21	నీ ప్రబోధికి	1	0	0
6	నీలంగుడి	1	0	0	14	కథాశ్రీ అవల్లి (చిన్నకనలు)	1	0	0	22	అదృశ్యము (1 వ భాగము)	0	12	0
7	సుఖి	1	0	0	15	ఆనందశ్రీయ	1	0	0	23	ఉదయపుడు	0	12	0
8	శక్తిరేఖ	1	0	0	16	మాస్కెటి	1	0	0	24	భైరావీకనలు	0	12	0

1 మార్గం దేయ	0 12 0	5 మజహాను	1 0 0	9 దంపతులు	1 0 0
2 ఆహార్యాశాపవిహితము	0 12 0	6 నూర్జహాను	1 0 0	10 విజయవిజయం	1 0 0
3 మిహారుపతనము	1 0 0	7 దుర్గాదాసు	1 0 0	11 భక్తకుచేల	1 0 0
4 సరమాల	1 0 0	8 చంద్రగుప్త	1 0 0		

ఈ గ్రంథములు రాజమండ్రిలో కలాభివర్ధనీ పరిషత్తులోను దొరకును.

సరస్వతీ పాకెట్ డిక్షనరీ యొక్క ఒక సమూహపు లు :-

LIONESS

425

LITTER

Lioness-n. ఆడుసింహము

Lip-n. పెదవి

Liquifiable adj. కనిపింపజేయు

Liquify-v. t. & v. i. కరగించు లేక క్రవవగు

Liquid-n. క్రవపదార్థము

adj. క్రవరూపమైన, క్రవహిందునజేరి

Liquidate-v. t. (బుధములు) శీర్ష్యానుచేయు, పరిష్కరించు

Liquidator

Liquidation-n. బుధముల పరిష్కారము

Liquor-n. క్రవము, కల్లు లేక సారము

Lisp-v. & n. పచ్చియు రాని మాటలాడు

List-n. జాబితా, ట్రియోక్ర-ఆంతు

pl. యుద్ధ ప్రదర్శనము జరుగు తగినము

v. t. & v. i. ఆకంఠమున పనిలో చేర్చుకొను, కంటికించి

Listen-v. & n. విన, ఆలకించు, శ్రద్ధాశుగు, లక్ష్య పెట్టు

Listless-adj. జాగ్రత్తలేని

ఉపేక్షించుచు

Literal-adj. ప్రతిమమునకు సరిగానున్న, ఆలంకారము

నిమిగ్నాన్ని, adv. Literally

Literary-adj. సాహిత్యత

Literate-n. సాహిత్యము విజ్ఞానము కలవాడు, పండితుడు

adj. పండిత్యముగల

Literature-n. సాహిత్యము, సాహిత్యము

Lithe

Lithesome } అల్ప, మృదుల, మృదు

Lithography-n. తామ్రచిత్రము

విజ్ఞానము : adj. Lithographic

Litigant-n. దావాలోని కక్షిదారుడు

adj. వివాదపడుచు

Litigate-v. t. & v. i. వ్యాజ్యవాదా, వివాదపడు

Litigation-n. వ్యాజ్యవాదా

Litter-n. ఖోరీ, ముసినా

పోవు పదక, పరిశయోక్తి

ఒక యాన పల్లము, కల్పము, చెత్త : v. t. (పండి) కును

పెట్టెలోనింపు

గ్రామీణ శాస్త్రము—665 పేజీలు

సమూహము 17000

ఇంగ్లీషు పదములకు సులభమైన తెలుగు అర్థములు—భౌతిక

లకు మిక్కిలి యుపయోగకరము.

పక్కని క్యాబినోట్లెందు.

వెల ప్రతి 1.8 రు 1-8-0

సరస్వతీ ఇంగ్లీషు-తెలుగు పాకెట్ డిక్షనరీ

Saraswathi English-Telugu
POCKET DICTIONARY.

సరస్వతీ పబ్లికేషన్స్, రాజమండ్రి.

అచ్చటో సున్నది!

సరస్వతీ పబ్లికేషన్స్ ప్రెస్ వారి ప్రచురణము, రాజమండ్రి.

మరిచి గ్రేజుకాగితము! సాగి స్తన క్యాబినోట్లెందు!! సున్నములో వస్తుగుణప్రబోధముగల పేజీలు 1000

ప్రతి గా నుండును. వెల ప్రతి 1.8 5-0-0

ఇది సమస్త ద్రవ్యగుణములను అసందిగ్ధముగ తెలియజేయు అపూర్వగ్రంథరాజము. ఆంధ్రవైద్యలోకమునకు, వైద్య తరులకును మిక్కిలి యుపయోగకర మగునటులు బ్రహ్మశ్రీ ఆయుర్వేదభూషణ భిషగ్వర వండితే ఏటూరి వాసుదేవ శాస్త్రి, ఏ.యం. ఏ.సి. గారిచే వ్రాయబడినది. ఇందు సందిగ్ధద్రవ్యములన్నియు నిర్ధారణచేయబడి ప్రచురింపబడినవి. సూత్రపరిశోధితద్రవ్యములు చేర్చబడినవి. వస్తువునందలి రసవిద్యవిశేషప్రభావములను గుణములను విడదీసి వస్తు ప్రాధాన్యము నిరూపింపబడినది.

కుంకుమపూవు :— కాశ్మీర - కుంకుమ -
Corcus-Salivus. Eng. Saffron.

ఇది కాశ్మీర దేశమునందును,
స్వరూపము హిరాదేశమునందును పుట్టు
సుగంధద్రవ్యము. దీని కేస

రము లెఱుగను, కొంచెము తెల్లగను యుండును.
రంగు వేయబడిన కుత్రిమ కుంకుమపువ్వు రంగు
రులో గలదు. కుంకుమపువ్వు చేతిలో నెలిపిన
రంగంటుకొనక యుండినచో నది, అనలైసెదని తెలి
యవలెను. నీటిలో వేసిన నీరు యెఱ్ఱుడిక యుండును
నది శ్రేష్ఠమైనది. అనలైసె కుంకుమపూవుకొంచెము
చమురుగలిగి యుండును.

ఇది కారము, చేప, కుచులు
గుణములు గలది. వేడిచేయు స్వభావము
గలది. విపాకమును. కారపు
రుచిగ మారును. లఘుగుణము. వాతశ్లేష్మములు
హరించును. దగ్గులు కట్టును. విషదోషములు శమిం
చును. కంఠరోగములు, శలవాష్పాలు పోవును.
వీర్యవృద్ధియు ధాతుపుష్టియును గలిగించును.
ముక్కు, చెవి, కన్ను, నోరు, శిరస్సు మొదలగు
సూర్యజాత్రుగత రోగములను శమింపజేయును.

అశ్వశీ-కృచ్ఛములకు :— కుం
కుమపూవు ద్రాక్ష రస
ముతో కలిపి త్రాగిన సర్వ
కృచ్ఛములు, అశ్వరులు శమించును. (చి. 26 అ.
చరకము.)

మాత్రరోధజ-ఉదావర్తమునకు :—కుంకుమపూవు
కషాయమును లోనికి త్రాగిన ఉదావర్తము
తగ్గును.

మాత్రాఘాతమునకు :—కుంకుమపూవు మెత్తగా
నూరి నీటిలో కలిపి దానిలో తేనెవేసి రాత్రి
నిలవయుంచి ప్రాతఃకాలమున త్రాగిన మాత్ర
కృచ్ఛములు తప్పక శమించును. (59 అ. సుశ్రు
తము)

శిరోరోగములకు :—కుంకుమపూవును పంచదార
యును గలిపి ఆవునేతితో వేచి నన్యము చేయించి
యూయోగించిన కనబొమలమధ్యను, కిణితల
యందును, నేత్రములయందును, చెవులయం
దును, సూర్యావర్తకమును శూలయు సశిం
చును. (చక్రవర్తి)

బొల్లికి :—రేలవేరు నీటిలో నెరిగదీసి ఆగంధ
ములో కుంకుమపూవు కలిపి బొల్లికి రాసిన
బొల్లులు తగ్గును. ముఖముపై మొటిమలుకూడ
తగ్గును.

ప్రసవస్త్రీ మైలర క్తశోధనకు :—రెండు చిన్నముల
కుంకుమపూవును రుబియములును కలిపి
నీళ్లతో నూరి ప్రసవస్త్రీ కచ్చిన గర్భశోధన
మొనరించి మైలర క్తమును నెడలించును. స్వర
మును కూడ రాకుండ కాపాడును.

నేత్రరోగములకు :—ఇంకుబిండి గంధములో
కుంకుమపూవు కలిపి కంటిచుట్టును పట్టువేసిన
కంటివ్యాధులు తగ్గును. మరియు నిమ్మపండ్ల రస
ములో కరక్కాయ అరగదీసి దానిలో కుంకు
మపూవు కలిపి కంటిచుట్టు పట్టువేసిన నేత్రరోగ
ములు తగ్గును.

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పులను

బాధలను కుదుర్చునని

తమకు తెలియును

అయిన తెలియవలసిన దేది !

నేడు దేశమంతటను కుక్కగొడుగుల
వలె తలలెత్తిన నకలు మందుల చూచి
మోసపోకుండుటయే !

బజారులలో కొనుటకు పూర్వము
మాట్రేడు మార్కు గుర్తులన్నిటిని జాగ్రత్త
గా పరిశీలించుడు.

గంధర్వకళ

రక్తపుష్టి, వీర్యవృద్ధి, నరములకు బిగి కలిగించు తియ్యని లేహ్యము

అనేకులకు మజల మగతనము కలిగించి మేష్టపొందినది

గంధర్వకళ—యావనము సంఘటించును. శుక్లనవ్వుము కట్టును. పుంస్త్రవము పెంపుచేయును. కామాద్రేకము కలిగించును. సంభోగశక్తి హెచ్చుచేయును. మనోల్లాసము కూర్చును. ఆనందము కలిగించును. ప్రమేహములను జయించును.

కీళ్ళనొప్పులు, దురదలు, తిమ్మెరలు, పోనాడుటలో గంధర్వకళ ప్రత్యేకశక్తి కలది. సవామేహములమీద ఇది చేయుపని అసాధారణమైనది. దీనిని ఎప్పుడును నేవించుచుండినచో ముసలితనము కనబడదు. ఏవ్యాధులును చేరవు. ఇది బాలెంతరాండ్రకును చాల మేలుచేయును. వారి శరీరములకు పూర్వపుబిగి కలిగించును. పాను రు 3-0-0

మలయచందనము

సెగరోగమునకు పేరు పొందిన ఔషధము

పోటీలలో నెగినది. నకళ్ళను చూచి మోసపోకుడు

ఈ క్రూరవ్యాధివలన బాధపడువారికి మా మలయచందనము నాలుగువందల యేండ్లనుండి గురువభయరగా' వాడబడుచున్నది. ఇది సంస్థానములయందును రాజకుటుంబములయందును వాడుటకు కవిపెట్టబడినది. కావుననే పథ్యము లేదు. పిచికారీతో పనిలేదు. సెగరోగము తగిలినట్లు, మందు పుచ్చుకొనుచున్నట్లు యెవరికీ తెలియగూడదంటే మా మలయచందన మొక్కటే అందుకు తగినది. నకళ్లు బయలుదేరుచున్నవి. పరిశీలించకుండ ఏ యాషధమును పుచ్చుకోవద్దు. గంధర్వస్థానసీవారి మలయచందనమే కావలె నని కోరుడు. అనేక వైద్యులు సాంతమందులను విడిచి దీనిని వాడి విజయము, బహుమతులు పొందుచున్నారు. మూడుపూటలలో గుణమిచ్చును. ఎరుపు, తెలుపు, పచ్చసెగలకు ఇది రామబాణము. రస విష గంధకములు చేరిని మూలికాయోగము. ఇక్కడకు అక్కడకు పరుగెత్తక నేడే మాకు వ్రాయుడు.

డబ్బీ 3-0-0 దీని కనుపానము చందనలైలము ఔన్ను 3-0-0 రెండును ఖర్చులతో 1-0-0

నాగరఖండము

అతర్లములకు శూలలకు, పరిణామశూలకు చాలమందిది. ఆకలిలేకపోవుట, కడుపుడబ్బరము, నొప్పి, నోట నీళ్ళొదుట కడుపులో మంట, పొత్తికడుపుతో పోటు, కండ్లమంట, ఓకిరింత, వాంతలు, పుల్లితేనుపులు, భస్మిక, అడుచి—వీటిని త్వరగా తగ్గించును. విడువకుండ ఒక్కపాను నేవించినచో ఎట్టి గురుపదార్థమైనను సులభముగా తగ్గవై, మరల ఆలి కరకరలాడును. రక్తపుష్టి కలిగించును. పాను రు 3-0-0

గంధర్వ షార్త్ సీ—ఇన్ని నీ పేట, రాజమండ్రి

శాస్త్రీయోపదములు

వాసావలేహ్యము

ఉబ్బసముతో బాధపడుచున్న ఇది చాల ఉపయోగపడదు. మల బంధమును విప్పటలో దీనిని చాల పేరున్నది. ప్రేగులను శుద్ధి పరిచి, క్షుణ్ణిభవించిన శ్లేష్మమును కరిగించి, ఇది, తన్మూలంగా ఉబ్బ బాధాధిని నిర్మూలము చేయును. మరీన్ని యిది రక్తపీత్రము, ఉర్రు త్తము, దగ్గులు, క్షయ-వీటికి గూడ ఆమోఘమైనది. సామాన్యంగా మల బంధముతో బాధపడుచున్న కందరికిని ఇది అత్యుపయోగ పడదు.

పాన 1 కి 3-0-0

మహాభండార్ద్రకలేహ్యము

మహారాజులు శుభములు చేసిన కొన్నియు. ప్రైత్యమునకు కలిగే గళలబాధలను ఇది సమూలముగను శీఘ్రముగను దూరము చేయును. ఇది ఆమము పచనము చేసి, దుది పుట్టింది అకలి కఠకర లాడించును. శరీరపుష్టి, వీర్యవృద్ధి కలిగించును. అట్లుపీత్రము, తూల, పాండువు, క్వాసకాసులు, కామల, పీనస, గుల్మము, కంఠోగము లు వీటిని జయించును. మలబంధమును పోగొట్టుటలో దీనికి ప్రత్యేక కళ కలదు.

పాన 3-0-0

మహాభృంగరాజతైలము

నరసింహ శైలద్రుకలను నల్ల రుచును. శైలద్రుకలను రాలనివ్వదు. దెనిపోట్లు కంటిజుట్టులు తగ్గించును. శిరోవ్యాధులను చేరనివ్వదు. శైలద్రుకలను నల్లగను, మృదువుగను, పొడవుగను, గుబురుగను చేంచును. పొయిరు దైలతో దినదినము బాధపడుచున్న దీనివలన కాళ్ళతలమును పొందగలరు. నమ్మక మైనది

8 ఔన్నుల సీసా 2-0-0

భృంగామలకతైలము

శిరస్సు వేడిగానుండుట, తలనొప్పి, కండ్లమంట, శిరోజములు తెల్లబడుట, రాలిపోవుట మున్నగు బాధలను అతిశీఘ్రంగా తగ్గించును. కండ్లకు చిలువ చేయును. చుండు పుట్టినియ్యదు. అగ్నినిద్రను తగ్గించి శుభానిద్ర కలిగించును. శైలద్రుకలను తుమ్మెదరక్కలకలె నల్లబడ చును. మరీన్ని కిర్రకూలులు, ఉన్నాదరొగములు, ఆపస్మారములు తగ్గించును.

4 ఔన్నులు 0-10-0 పాన 2-0-0.

గంధర్వదంతచూర్ణము

ఇది చూర బూడిదలరకము కాదు. అయ్యశ్యదయోగము. దంతవ్యాధులను, ముఖవ్యాధులను పోగొట్టును. నోటి అరుచి, దుర్వాస, భూత, దంతములనుండి రక్తముపడుట తగ్గించును. ఘమ ఘమ కాదు చక్కని చూర్ణము.

దబ్బీ 0-4-0

గంధర్వకస్తూరిమాత్రలు

చింటిపిల్లల జులులు, దగ్గు, పడిమేము, అతీర్చి, నిరేవనములు, అకగ్ని లేకపోవుట, అన్నహితవు లేకుండుట, పాలు త్రాగకుండుట, కడుపు ఉబ్బరము, కడుపునొప్పి, దోహలు, జ్వరము, అయోసుము అగ్ని శీఘ్రముగా తగ్గించును. బారెంతలకున్న మిక్కిలి తేలు చేయును.

సీసా 0-8-0

ప్రాక్షారిష్టము

దగ్గు, దగ్గు, త్తయ, మున్నగు కఫవ్యాధులకు మంచిది. రక్త పీత్రము ఉర్రుత్తము, జయించును, కఫవ్యాధి పీడితులకు శోథమును తుట్టపరుచుటలో దీనికి ప్రత్యేక శక్తి యున్నది. లవంతులును, అలో గ్యవంతులును గూడ దీనిని ఎప్పుడును వాడుచుండినచో చాల పేలు చేయును. లవకారి. దియ్యనిమందు.

పాన. 1-8-0

ధాతురంజని

సంభోగసమయమున శీఘ్రసమయము కాకుండునట్లు చేయుట దీని తయారుచేయబడినది. దీనిని సేవించినచో పురుషుల కానందమును ప్రీతికుప్రీతియునుకలుగును. ఇది ప్రీత్యక్యము చేయు అమోఘోపదము వీర్యవృద్ధియును శోగ పురుషులు రాత్రి భోజనానంతరము సేవించినచో ను. ఒక్క గంటలో చెప్పినంత పని చేయును. 16 మాత్రలు 1-0-0

వైక్రాంతభస్మము

కఫవ్యాధులలో చాల పనిచేయును. శ్లేష్మఉడుకు, మూత్రకృష్ణములు తగ్గించును. వీర్యవృద్ధి, లేజు కలిగించును. అనుపాన శేడములతో అనేక గుణములు కలిగించును.

కులము 2-0-0

అయస్కాంతభస్మము

ఉబ్బు (నంజ) పాండువు, క్షయ, క్వాసకాసులు, శిశ్మారలు తగ్గించును. రక్తశుద్ధి చేయుటలో చాల శక్తి కలది. బలము, కాంతి, వర్మస్సు, నరములకు దీని కలిగించును.

కులము 3-0-0

రోగవివరాలు తెలుపువారికి ఔషధములు నిర్ణయించి పంపెదము.

గంధర్వఫార్మసీ-ఇన్నినపేట, రాజమండ్రి

రాజమండ్రినగరము : శ్రీ ఆర్జునవల్లభ ఔషధసాన్నిధ్యశాలలోయోగారి నిరసనతో పట్ట ప్రాసనంబు ముద్రితము
(కీసాద ముఖవ్యాధిశాస్త్రీగాంధే ప్రకటించబడినది. 1930-1931.)

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారి చిన్న కథలు

ఇవి యిప్పుడు సంపుటలుగా ప్రకటిస్తున్నాము. మొదటి సంపుటం అచ్చులో ఉన్నది.

సైజు—డబుల్ క్రౌను ౧౬ పేజీలు

కాగితములు—దళసరివి

అక్షరాలు—పెద్దవి

బైండింగు—సగం కాలిక్

పేజీలు—౧౬ ౧-౧౭౬

నెల—ఎనిమిది అణాలు

చందాదార్ల వద్దలి

ఈ సంపుటలకు చందాదార్ల వద్దలి ఏర్పరిచాము. ముందుగా చూకు రెండు రూపాయలు అందచేసేవారు చందాదార్లు. వారికి, పోస్టాఖర్చులు మేమే పెట్టుకుని ఈ సంవత్సరం ఆఖరులోగా నాలుగు సంపుటలు పంపుతాము. మొదటి సంపుటం మయినెలలో పంపుతాము.

ఇతర్లకు వెల ఎనిమిది అణాలే

కాని ఇతర్లకు పోస్టాఖర్చులు—పోస్టేజీ ౧-౨-౦ రిటెన్షన్ ౧-౩-౦, మని యార్డరుఖర్చులు ౧-౨-౦, మాకు రాసేకార్డు ౧-౦-౦ మొత్తం ౧-౭-౦ అం లే ఇతర్లకు, ఒక్కొక్క సంపుటానికి కాని తక్కువ ఒక రూపాయకు అవుతుంది. చందాదార్లకు ఎనిమిది అణాలు మాత్రమే అవుతుంది.

ఇప్పటికి తయారుగా ఉన్న, శాస్త్రిగారి చిన్న కథలు ౨౦ సంపుటలు అవుతాయని లెక్క తేలింది. ఈ మొదటి సంవత్సరములో మాత్రమే చందా ౨-౦-౦ సంపుటలు నాలుగు. రెండో సంవత్సరంలో చందా ౩-౦-౦ సంపుటలు అరు

కావలసినవారు ఈకింది అడ్రసుకు మనియార్డరు చేయవచ్చును

మానేజరు కలాభి వర్ధనీ పరివత్తు

ఇన్నిస్ పేట—రాజమండ్రి

